ЛЕНИННИҢ ХЕРЭЭ МӨҢГЕДЕ ДИРИГ!

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үдезалеттингеи

ШЫН

1972 ЧЫЛ, АПРЕЛЬ 22 СУББОТА № 95 (8863). Өртээ 2 көп

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

ЛЕНИНИЗМ — КОММУНИСТИГ ТУРГУЗУУШКУННУҢ ӨНДҮР УЛУГ ТУРГУЗУКЧУ КҮЖҮ

В. И. ЛЕНИННИҢ ТӨРҮТТҮНГЕН ХҮНҮНДЕН БЭЭР 102 ЧЫЛЫНГА ХОЛБАШТЫР МОСКВАГА БОЛГАН БАЙЫРЛЫГ ХУРАЛГА ЭШ Ф. Д. КУЛАКОВТУҢ ИЛЕТКЕЛИ

Эштер!

Владимир Ильич Ленинниң ады, ооң амыдыралы, херээ болгаш өөредиг бистиң революстуг үеристен чарылбас холбаалыг. Совет кижилер ленинчи туктуң адаа-биле коммунизмни тургузуп турар, ол-ла туктуң адаа-биле социалистиг дем каттыштырылгазының чурттарында канчаар-даа аажок улуг чаартылгалар боттанып турар. Ленинчи туктуң адаа-биле делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкинивиниң хемчээли улам өзүп, хосталгалыг антиимпериалистиг демисел калбарып турар. Ленинизм болза кижи төрелгеткенге мөлчүгделден болгаш дарлалдан хосталыр эрукту, тайбың болгаш социал деңнялге дээш, коммунистиг идеалдарның типлелгези дээш демиселдиң оруун чырыдып берип турар.

Бистиң чурттуң коммунистери, бүгү ажылчы чоннары В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 102 чыл болганын байырлалды-биле демдеглеп турар-дыр. Ону чер бөмбүрзээниң бүгү-ле булуңнарында күш-ажылчы миллионмиллион кижилер база демдеглеп турар. Марксизм-ленинизмниң чаа-чаа типлелгелери чедип алдынып, өртемнег социализмниң салдары ниитилел хөгжүдезиниң чорудулгазынга улам өзүп турар байдалдарда ленинчи хүнерни эрттирип турар-дыр.

Ленинчи өөредиглиг типлелгезиниң чайынанчак көргүзүү, бистиң партияның ленинизмге шынчы чоруунуң илерели СЭКП-ниң XXIV съездизи болган, ынчангаш ооң шиитпири совет кижилериниң тургузукчу ажыл-чорудулгаларының дайынчы программазы болу берген. Съездиниң документилериде СЭКП-ниң эң байлак дуржулгазы, партияның коллективтиг угаан-бодалы, марксисчи-ленинчи өөредигни төөгү хөгжүдезиниң чаа байдалдарынга чогаадыкчы өзүбиле ажыглап билири көргүстүгген. Съездиниң шиитпиривде улустуң чаагай чоруунуң дугайында, бистиң социалистиг Ада-чуртувустуң улам чечектелишкининиң дугайында ленинчи сагыш салыышкын база сиңниккен.

СЭКП-ниң XXIV съездизиниң соонда бир чыл бичии-ле ажыг ye эрткен. Ынчаарга хоорайның болгаш көдээниң-даа ажыл-ишчилери, партия, совет болгаш ажыл-агый органнары, профвилел, комсомол божаш хөй-ниитиниң өске-даа организациялары улуг болгаш үре-түңнелдиг ажылды чоруткан деп богүн безин чугаалап болур бис.

Ол дээрге тоску беш чылдың кол сорулгазын күүседиринче—социалистиг будурулгениң хөгжүдериниң бедик темпилериге, ооң ажыктыг чоруун бедидериге, эртем-техниктиг деңнелгеге болгаш күш-ажылдың будурукчулуунуң дүрген өзүлдезинге үндезилээш, улустуң амыдыралының материалдыг болгаш культурлуг деңнелин дыка көдүреринче угланган чайгылыш чок күжениишкиниң чылы болган.

Ол дээрге Совет Эвилелиниң ленинчи даштыкы политиказының чаа-чаа чедиишкиннериниң, СЭКП-ниң XXIV съездизиниң ажылдап ныганы тайбың болгаш делегейге кады ажылдажылга дээш, улустарның хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демиселдиң программазын амыдыралга шудургу боттандырарының чылы болган.

Амгы үеде бистиң чурттуң ажылчын ацгызы, колхозчу тараачыннары, күш-ажылчы интеллигенциязы Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң 50 чыл оюн уткуурунга улуг кедүрлүүшкүн-биле белеткенип турар. Ол алдарлыг юбилейге белеткел ажылдары СЭКП-ниң XXIV съездизиниң идеяларының болгаш шиитпирлериниң күчүлүг салдары-биле чоруп турар. ССРЭ-ниң улустары боттарының улуг байырлалынга Коммунистиг партияны болгаш ооң ленинчи Төп Комитедиң долгандыр улам сырый каттыжышкын-биле белеткенип турарлар.

I. СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шиитпирлерин күүседири — бүгү улустуң херээ

Эштер!

Социализмни чүгле хөй-хөй миллион кижилериниң медереллиг күш-ажылы-биле тургузуп болур, ынчангаш чаа ниитилел улустуң эрге-ажыктарын барымдаалап, улустуң боттарының холу-биле тургустунар деп В. И. Ленин хөй удаа айтып чораан. Ону төөгүнүң практиказы долузу-биле бадыткаан.

Ленинчи партияга удурткан ажылчы чоннарның хөй миллион массазының маадырлыг күжениишкиниериниң ачызында ССРЭ-де сайзырааңгай социалистиг ниитилелди тургускан. Бедик хөгжүделлиг социалистиг экономика— күчүлүг индустрия болгаш механизастаттынган улуг кадаа ажылагый ооң бызыг материалдыг үндезини боон турар. Бистиң улуг Төрээн чуртувустуң политиктиг ат-алдары болгаш камгалал күчүзү-даа улам өзүп, бызыг турар.

Ниити эчис сорулга— социализмни болгаш коммунизмни тургузар дээш демиселге ажылчын ацгының болгаш колхозчу тараачыннарның эвилели улам бызыккан, бүгү совет ниитилелдиң социал-политиктиг болгаш идейлиг чаңгыс эви бызыккан. Социализм кижилер аразынга чаа, коллективчи харылзааларны, бистиң чурттуң бүгү нацияларының болгаш биче улустарының, бүгү ажылчы чоннарының аразынга эш-хуу өзүзунуң, акы-дуңма найыралдың, бот-боттарынга дузалажырының болгаш кады ажылдажылгазының харылзааларын бадыткан тургускан. Ынчангаш ооң чаа кижиниң, ниити-совет, интернационалчы аажы-чаңнары тодаргайы-биле илереп турар.

Ленинчи өөредиглиг типлелгезиниң чайынанчак көргүзүү, бистиң партияның ленинизмге шынчы чоруунуң илерели СЭКП-ниң XXIV съездизи болган, ынчангаш ооң шиитпири совет кижилериниң тургузукчу ажыл-чорудулгаларының дайынчы программазы болу берген. Съездиниң документилериде СЭКП-ниң эң байлак дуржулгазы, партияның коллективтиг угаан-бодалы, марксисчи-ленинчи өөредигни төөгү хөгжүдезиниң чаа байдалдарынга чогаадыкчы өзүбиле ажыглап билири көргүстүгген. Съездиниң шиитпиривде шулаашкынының болгаш бот-боттарын байлакшыдарының дүрүм өзугаар чорудулгазы боттанып турар. Социалистиг чаартылгаларның чылдарының дуржулгада бистиң чуртувуска кижилериниң төөгүлүг чаа ниитилели — совет улус тыптып келген.

Социал чөптүг чоруктуң ниитилели — коммунизм дугайында Маркстың — Энгельстиң — Ленинниң өөредилери совет улустуң күш-ажылы, энергиязы, угаан-бодалы-биле амыдыралга боттандырып, революсчуларның салгалдарының эң дидим күзээшкиннери, улустуң эң-не чаагай күзел-соруктары амыдыралга боттанып турар.

Хөй национал совет улустуң, бузулбас чаңгыс эви, ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигенциялың күш-ажылчы болгаш политиктиг бедик идеикейи совет ниитилелдиң бүгү талалыг деңнилгезиниң күчүлүг факторлары болуп турар.

XXIV съездиниң айтыышкыннарын удуртулга болдурбушаан, партия болгаш күрүне ажылчы чоннарның чаагай амыдыраалын боттуу-биле өөдиериниге холбашкан хөй янзы сорулгаларны шиитпирлээринче экономиканың улам ханы эргилдезин боттандырын турар. Чуруттуң ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң бо ниити угланыышкыны түгле бо беш чылда эвес, харын база үр үениң перспективаазы-дыр. Ол болза эртем-техниктиг деңнилгени дүргедедирин, эргелеп башкарылганы болгаш планнаашкынны экижидерин, улус ажыл-агыының бүгү звеноларының ажылының ажыктымын бедидерин негеп турар. Бо сорулга-биле ниитилел бүдүрүлгезиниң структуразын сайзырааңгайдыын, улустуң материалдыг болгаш культурлуг хереглелдерин хандырары-биле шуут холбаалыг адырларны дүргеп хөгжүдүп турар.

Партияның экономиктиг политиказын амыдыралга боттандыроышаан, бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары беш чылдың ойнгы чылында дыка улуг түңнелдерни чедип алган. Үлетвүр продукциязының чугула хевирлериниң хөй нуруузун будуреринің болгаш сайгарарының чыл планы долдур болгаш ажыр күүсеттингеи. Ооң аныында чуртка барык 8 миллиард рубльдиг продукциязын немей алган. Улустуң хереглел чүүлдерин будуреринің өскүреринің темпилери планда көрдүгениниң бедик болган. Күрүшениң капитал салыышкыннарының планы күүсеттингеи. Дөрт чүс хире улуг заводтар болгаш фабрикалар, электростанциялары болгаш шахталар, ажылдан турар будурулгелерде хөй санныг цехтер болгаш будурулгелер ажыглалга кирген. Демирерук, хем, автомобиль, нефть дамчыдылга транспортунуң чүүк сөөргүлгезиниң талазы-биле даалгалары ажыр күүсеттингеи.

Экономиктиг хөгжүдениң кол көргүзүү болур национал орулга 1971 чылда 16 миллиард рубльге азы оарык 6 хуу өскен. Чоннуң амыдыралын бедидер талазы-биле эрткен чылын чоруткан хемчеглериниң түңнелинде чоннуң кижи санынга онаалтыр боттуг орулгалар 4,5 хуу өскен. 19 миллион кижиниң ажыл төлевири болгаш пенсиязы бедээн. Ниитилелдиң хереглел фондуларындан чингелделер төлеп бээри 7,4 хуу көвүдээн. Муң-муң чаа школаларны, эмнелгелерни, культура-алдын черлерни туткан. 108 миллион дөрбелчин метр чурттала шөлүн ажыглалга кирген, чүгле чаңгыс чыл иштинде безин 11 миллион совет хамаатыларының чурттала байдалын экижидер арганы ол берген.

Бо чылын социал характерлиг элээн хемчеглерни боттандырар сорулга туруп турар. Ажыл төлевириниң эң бичии хемчээли улгадыр, чурттуң чамдык районнарының будурулге адырларында ортумак хемчээлдиг ажыл төлевирлиг ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ажыл төлевири болгаш шалыңы бедиир. Башкыларның, эмчилериниң, школа пазы четчээн уруглар албан черлериниң кижизидикчилериниң ажыл төлевири өзер. Дээди болгаш ортумак өөредилге черлериниң студентилериниң стипендиязы өзер.

Беш чылдар эрткен тудум-ва, чылдан чылче социализм бодунуң аргаларын улам долузу-биле илередип турар. Ленинниң чугаалаанын ёзугаар алырга, ол тургузугнуң үеэзиндо ниитилел будурулгезин план ёзугаар организастап турары ниитилелдиң бүгү кежигүннериниң чаагай чоруун болгаш талалыг хөгжүдезин хандырарынче угланган. Коммунистиг партия чоннуң амыдыралын экижидерин сокчаал чокка чедип ап турар, партияның созу болгаш ажылхерээ тудуш холбаалыг деп чүвени совет кижи бүрүзү көрүп турар.

Чедип алган чүүлдерни толептин-биле демдеглевишаан, бистер боттарывыстың ажылывыстың түңнелдерин ленинчи ёзу-биле боттуг үнелеп көөр, ээлчеглиг сорулгаларны шиитпирлеп, партия болгаш күрүне ажылчы чоннарның чаагай амыдыраалын боттуу-биле өөдиериниге холбашкан хөй янзы сорулгаларны шиитпирлээринче экономиканың улам ханы эргилдезин боттандырын турар. Чуруттуң ажыл-агыының хөгжүлдезиниң бо ниити угланыышкыны түгле бо беш чылда эвес, харын база үр үениң перспективаазы-дыр. Ол болза эртем-техниктиг деңнилгени дүргедедирин, эргелеп башкарылганы болгаш планнаашкынны экижидерин, улус ажыл-агыының бүгү звеноларының ажылының ажыктымын бедидерин негеп турар. Бо сорулга-биле ниитилел бүдүрүлгезиниң структуразын сайзырааңгайдыын, улустуң материалдыг болгаш культурлуг хереглелдерин хандырары-биле шуут холбаалыг адырларны дүргеп хөгжүдүп турар.

Партияның экономиктиг политиказын амыдыралга боттандыроышаан, бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары беш чылдың ойнгы чылында дыка улуг түңнелдерни чедип алган. Үлетвүр продукциязының чугула хевирлериниң хөй нуруузун будуреринің болгаш сайгарарының чыл планы долдур болгаш ажыр күүсеттингеи. Ооң аныында чуртка барык 8 миллиард рубльдиг продукциязын немей алган. Улустуң хереглел чүүлдерин будуреринің өскүреринің темпилери планда көрдүгениниң бедик болган. Күрүшениң капитал салыышкыннарының планы күүсеттингеи. Дөрт чүс хире улуг заводтар болгаш фабрикалар, электростанциялары болгаш шахталар, ажылдан турар будурулгелерде хөй санныг цехтер болгаш будурулгелер ажыглалга кирген. Демирерук, хем, автомобиль, нефть дамчыдылга транспортунуң чүүк сөөргүлгезиниң талазы-биле даалгалары ажыр күүсеттингеи.

Экономиктиг хөгжүдениң кол көргүзүү болур национал орулга 1971 чылда 16 миллиард рубльге азы оарык 6 хуу өскен. Чоннуң амыдыралын бедидер талазы-биле эрткен чылын чоруткан хемчеглериниң түңнелинде чоннуң кижи санынга онаалтыр боттуг орулгалар 4,5 хуу өскен. 19 миллион кижиниң ажыл төлевири болгаш пенсиязы бедээн. Ниитилелдиң хереглел фондуларындан чингелделер төлеп бээри 7,4 хуу көвүдээн. Муң-муң чаа школаларны, эмнелгелерни, культура-алдын черлерни туткан. 108 миллион дөрбелчин метр чурттала шөлүн ажыглалга кирген, чүгле чаңгыс чыл иштинде безин 11 миллион совет хамаатыларының чурттала байдалын экижидер арганы ол берген.

Бо чылын социал характерлиг элээн хемчеглерни боттандырар сорулга туруп турар. Ажыл төлевириниң эң бичии хемчээли улгадыр, чурттуң чамдык районнарының будурулге адырларында ортумак хемчээлдиг ажыл төлевирлиг ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ажыл төлевири болгаш шалыңы бедиир. Башкыларның, эмчилериниң, школа пазы четчээн уруглар албан черлериниң кижизидикчилериниң ажыл төлевири өзер. Дээди болгаш ортумак өөредилге черлериниң студентилериниң стипендиязы өзер.

Беш чылдар эрткен тудум-ва, чылдан чылче социализм бодунуң аргаларын улам долузу-биле илередип турар. Ленинниң чугаалаанын ёзугаар алырга, ол тургузугнуң үеэзиндо ниитилел будурулгезин план ёзугаар организастап турары ниитилелдиң бүгү кежигүннериниң чаагай чоруун болгаш талалыг хөгжүдезин хандырарынче угланган. Коммунистиг партия чоннуң амыдыралын экижидерин сокчаал чокка чедип ап турар, партияның созу болгаш ажылхерээ тудуш холбаалыг деп чүвени совет кижи бүрүзү көрүп турар.

Чедип алган чүүлдерни толептин-биле демдеглевишаан, бистер боттарывыстың ажылывыстың түңнелдерин ленинчи ёзу-биле боттуг үнелеп көөр, ээлчеглиг сорулгаларны шиит-

(Уланчызы 2-ги арында).

Бөгүн, апрель 22-де, Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнгенинден бээр 102 чыл болган ою.

«1922 чылдың ноябрь 20-де Улуг театрга В. И. Ленинниң чүве чугаалап турары». Чуруктун автору —РСФСР-ниң улустун чурукчузу П. В. Васильев. (СЭТА-ның фотохрониказы).

УЛУГ ЛЕНИННИҢ ТУГУНУҢ АДАА-БИЛЕ

Апрель 22 — Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнү бистиң революстуг календарывыска төөгүлүг хүн кылдыр демдеглеттинип турар. Ооң ады-биле болгаш өөредин-биле совет улустуң, акыдуңма социалистиг чурттарның бүгү ниитилелери, делегейниң ажылчын ацгызының улам быжыгып турар эп-сеткил каттыштырылгазы, делегейде эң улуг чаартылгалар холбашкан.

Бистиң партияның болгаш Совет күрүнениң үндезилекчизи, марксизмниң гениалдыг теоретиги, делегейниң ажылчын ацгызының баштынчызы, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының башкызы болгаш ооннуң В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 102 чыл болганынга апрель 21-де Москвага боон эрткен байырлыг хуралды турасшаатканы.

Президиумга эштер **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** олар үнүп келирге, чыылганнар оларны изиг адыш чаасказшкыны-биле уткаан.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП-ниң МХК-ның бирги секретары **В. В. Гришин** байырлыг хуралды ажыткан.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП ТК-ның секретары **Ф. Д. Кулаков** «Ленинизм — коммунистиг тургузуушкуннуң өндүр улуг тургузукчу күжү» деп илеткели кылган.

(СЭТА).

ДҮҮН КЫЗЫЛГА

В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнге холбаштырган Кызыл хоорайның ажылчы чоннарының толээлекчилериниң болгаш хоорайның шериг гарнизонунуң дайынчыларының байырлыг хуралы дүүн, апрель 21-де, СЭКП Тыва обкомунуң Политиктиг чырыдышкын бажыңында болуп эрткен.

Байырлыг хуралды СЭКП Кызыл хооркомунуң бирги секретары В. Б. Добромыслов ажыткан.

Хуралдың киржикчилери хүндүлүг президиумга СЭКП Төп Комитединиң Политбюрозун улуг кедүрлүүшкүн-биле соңгаан.

В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 102 чыл оюнуң дугайында илеткелди, СЭКП Тыва обкомунуң ийнги секретары В. Н. Филиппов кылган.

Байырлыг хуралдың киржикчилериниге чаа уран-чечен кино көргүскен.

ЧАРЫШТЫҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

СЭКП Барыын-Хемчик райкомунуң бюрозу болгаш райкүүском бо чылдың бирги кварталының социалистиг чарыжының түңнелдерин чугаалажып көргеи. Район күрүнеге эзт садарының планын 104 хуу, сүттү — 106,9 хуу күүсеткен.

«Шекпээр» совхозтуң малчыннары эки ажылдаанын демдеглээн. Олар күрүнеге эзт садарының онаалгазын 119 хуу, сүттү—117 хуу күүсеткен. Партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун ол совхозка тывыскан.

Районнуң ажыл-агыйларының сүт-бараан фермазындан «Шекпээр» совхозтуң Суг-Кажаа фермазы чарышка типлекчи болган. Коллектив бирги кварталда эрткен чылдың деңнелинден 19 тонна хөй сүттү күрүнеге саткан.

* * *

Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» совхозтуң ажыл-ишчилери бирги кварталда күрүнеге сүт садарының даалгазын 113 хуу, эзтти — 280 хуу күүсеткеш, ажыл-агыйлар аразында социалистиг чарыштың типлекчизи болган. СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун совхозка тывыскан.

Ажыл-агыйның малчыннары бо чылдың бирги чартының күрүнеге эзт садар планын 105 хуу күүседип, В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 102 чылын болгаш Май 1-ни күш-ажылчы чедиишкиннерлиг уткуп турарлар.

Мурнуку одуругда

«Тыва тудуг» трезинин Кызылда үлетпүр будурулгелер комбинадының ажыл-ишчилери бо чылдың бирги кварталында ниити продукция будурер планныг онаалгазын 103 хуу, ооң сайгарылгазын —101,5 хуу күүседип, эки ажылдаан. Апрель айда бердинген онаалганы күүседир чоокшулай берген.

ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чылының байырлалын төлептир уткуур дээш социалистиг чарышты комбинаттың цехтер аразында калбарткан. Бирги кварталдың түңнели-биле алырга, чарыштың мурнуку одуруунда чазаныкчылар цехтиң ажылчыннары чоруп турар. Олар бирги кварталдың болгаш апрельдиң планныг даалгаларын ажыр күүсеткен.

Цехте мурнакчыларның саны хөй. Оларга бешки разрядтың бызацчылары Константин Кравченкону, Василий Скачкону, Виктор Скрыльды хамаарыштырып болур.

В. ЧАДАМБА.

Малчыннарның чедиишкини

ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чылынга алдар болдурган социалистиг хүзээлгелерин хуусаа бетинде күүседир дээш Таңды районнуң «Типлелге» совхозунуң малчыннары күжениишкиниг ажылдап турарлар.

Сүт-бараан фермаларының саанчылары эки ажылдан, бо чылдың дөрт айларында күрүнеге сүт садар планын хуусаа бетинде күүсеткен. Олар онаалгадан ажыр беш чүе центнер сүттү саткан. Социалистиг чарышка № 2 сүт-бараан фермазы типлекчи болган.

Совхозтуң ажыл-ишчилери бирги кварталда эзт садарының онаалгазын 120,5 хуу боттандырган.

Репортаж

Чеди-Паш ховузунда

«Совет Тыва» совхозтуң Чеди-Пашта ховуу бригадазының турлааанда бо хүннерде ажылын хаанышкынны. Бригадада колдуунда-ла аныяктар. Ынчангаш ону комсомолчу-аныяктар бригадазы деп адап турар. Аныяктар часкы ховуу ажылдарынга ниити өзу-биле белеткенип алган. Ооң тодаргай херечизи — шык базырыышкынын чогуур үезинде, каш-ла хүн организастыг эрттиргени болур.

— Бистиң бо комсомолчу-аныяктар бригадалы юбилейлиг чылдың чазында 555 га кызыл-тасты, 1500 га чиңге-тараанны, 1000 га чаңгыс чылдыг сигепнерни, 680 га кукурузаны тарыыр планныг—деп, бригаданың бригадири Алексей Абыкович Төгүт-оол биске чугаалады. Ынчангаш ажыл чиик эвес. Ону барымдаалаш, часкы ажылдарга ыяк белеткенип алган бис.

— Механизаторлар чеже га черниң шыгын базырганыл?

— 1800 га черни илиртёвишаан, а 400 ганы лущильникби-биле улдүреттишаан, шыгын базырган—деп, бригадир чарылады. Оон ацгыда 300 га ажыг ацгысты удур аңдарган. Бо дээрге каш-ла ховук ниитинде кылган ажылдар-дыр.

— Удур аңдарар чер хөй бе?

— Ам-даа 1500 га черни чарар бис. Ажыл улуг. Ынчалза-даа чер чарарынче 9 трактор кирипкен. Олар удатпас доозуптар.

Бригадир шык базырыышкынына база чер аңдарылгазында мурнакчы ажылдан турар аныяктарны адады-Хемче Эрес-оол, Чоидан Доржу, Борис Саңмал болгаш оскелердаа часкы илиртээшкинге чарыштың мурнакчылары болган. Чер аңдарарында ажылдан турар Кинзан Анай-оол, комсомолчу тракторист кыстар Саяана Сарыг биле Катерина Буянды олар норманы докдаамал ажыр күүседип турарлар.

Оон ыңай Алексей Абыкович мынча диди:

— Тараа культураларын чажар шөлдеривисти ыяк белеткеп, болбаазырадып алган бис. 555 га кызыл-тасты апрель 30-ге чедир чаштырып доозар бис.

— Бригаданың урезини кандыгыл?

— Урезин белен. 100 тонна кызыл-тас, 40 тонна чиңге-тараа урезинин чажар шыпарыга чедир арыглааш, хорааннаш, эккеп төп каан. Чүгле чажары арткан.

Комсомолчу-аныяктар бригадазының ховуу турлааанда ажылдаарынга, чурттаарынга таарымчалыг байалдарны тургускан. Аныяктарның омак-хөглүү, соруктуу аажок. Хөглүү ырлар, баштак чугаа-соот чапсар үезинде бо-ла дыныалып келир.

Бригада төвүнге дүштекивич ооларның соонда көрүп тура, арнына чазык хүлүмзүрүг чайнавышаан, чоргаарланган шинчилиг чугаалай-дыр:

— Соруктуг-ла әрлер аа! Боларда норма күүсетпейн турар кижи чок ийин.

Сарыг «ДТ-75»-те аныяк кыс олурупкан, ховуже диридеп ыңай болду.

— Демги ооларның чугаалажып чораанны кыс ол-дур— деп, Алексей Абыкович уламчылады.— Ажылдан турда, Саяана ооларны безин ажар.

ЧУРУКТА: Чеди-Паштың комсомолчу-аныяктар бригадазының удуртукчузу Алексей Төгүт-оол (солагай талазында) биле тракторист кыс Саяана Сарыг чарар черни дугуржуп турлар.

К. АРАКЧАА.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотозу.

ЭШ Ф. Д. КУЛАКОВТУҢ ИЛЕТКЕЛИНИҢ УЛАНЧЫЗЫ

(Уланчызы. Эгези 1-ги арында).

пирлээриниң эң-не таарымчалыг аргаларын тывар ужурлуг бис. СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежнев профэвилелдериниң XV съездизинге чугаазынга чурттуң амгы үеде социал-экономиктиг хөгжүлдезин бүтү талалыг, ханы анализтээн. Аңаа совет улустуң эрес-маадырлыг күш-ажылын бедиг-биле үнелээн, ажылды түңнеп көрген болгаш бистиң ажыл-агый ажыл-чорудулгавыста четпестерни илеткен, улам ыңайгы хөгжүлдениг улуг сорулгаларын салган. Партия коммунистиг тургузуушкунуң улам нарын болгаш харысалгалыг сорулгаларын шиитпирлээринче совет улустуң чоргаадыкчы энергиязын мобилизастап турар. Экономиканы шапкын хөгжүдериниң чаа-чаа курлавырларын болгаш аргаларын кызымаккайы-биле илередириңче, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн соксӓал чокка бедидериңче, бөгүн болгаш даарта дүңгүзүнден улам эки ажылдаарынче бүгү ажылчы чоннарны ол чайгылыш чокка кыйгырып турар.

Чаа шиитилелди тургузарының оруктарын айытпышаан, В. И. Ленин күш-ажылдың эртемге, бедик билигиг специалистерни белеткээринге үндезилээн материалдыг, техниктиг хандырылгазының бүгү ужур-дузазын доктаамал демдеглеп чораан. «Чаа экономиктиг тургузуушкунга чаа техниктиг баазалыг болур ужурлуг бис» деп, Владимир Ильич чугаалаан. (Чогаалдарының долу чыындызы, т. 40, арын 108).

Ленинчи ол айтышкын эртем-техниктиг революция калбарып турар амгы үеде онза чугула. Эртемниң болгаш техниканың дешилгези — коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузарының кол быразы болур дээрзин СЭКП-ниң XXIV съездизинге демдеглээн. Социалистиг шиитилелдиң коммунизмче бурунгаарлаашкынының темпилери эртем-техниктиг эң чаа чедишкиннерни улус ажыл-агыйынга кайы хире дүрген болгаш бүгү талалыг ажылдап турарывыстан шиитпирлиг-биле хамааржыр.

Эртемниң болгаш техниканың хөй-хөй адырларының талазы-биле Совет Эвилели делегейде кол черни ээлеп турар. Чуртта будүрүлгениң техниктиг баазазы чаартынып, эртем шинчилелдериниң түңнелдерин идепкейлиг шиңгээдип, кол болгаш дузалал ажылдарны механизастаарының хемчегдери улам калбарып турар. Улус ажыл-агыйының техниктиг деңнелин бүрүү-биле тодарадып турар үлетпүр адырлары бедик темпилерлиг хөгжүп турар. Ол бүгү дээрге эртем-техниктиг дешилгени дүргедедиринге чугула салышкын-дыр.

Будүрүкчү күштерге шынар талазы-биле чаартылгаларга үндезилээш, шиитилел будүрүлгезиниң ажыктыын улам бедидери дээрге бирги чергениң чугула сорулгаларының биредээн дээрзин Коммунистиг партия болгаш Совет күрүне демдеглеп турар. Техниктиг дешилге дээрге бистиң үениң ажыл-агый практиказының эң чугула хереглели. Ооц чедишкини министерстволарын, ведомстволарын, эргелеп башкарылганың бүгү органнарының, будүрүлгениң бүгү коллективтериниң, эртем, төлевилел болгаш конструктор организацияларының чаңгыс сорулгаже угланган идепкейлиг ажыл-чорудулгазындан, ажыл-ишчи бүрүзүүнүң хууда салышкынындан хамааржыр. Эртемниң болгаш техниканың эң чаа чедишкиннерин тургузарына база ажылгаарына хамаарылгалыг бүгү кижилериң — а ол херекте миллион-миллион кижилер хамаарылгалыг болгай—демниг кады ажылдажылгазы турда, улус ажыл-агыйының техника талазы-биле эде чепсегленишкинин хандырып болур бис.

Эштер! Шиитилел будүрүлгезиниң өзүлдезиниң сорулгаларын шиитпирлеп тура, чурттуң бүгү экономиказының хөгжүлдезинге дыка улуг салдар чедирер адыры — көдээ ажыл-агыйже кошкаш дивес кичээнгейин партия салып турар. Көдээ ажыл-агый продукциязын ам-даа көвүдеирин, чуттакчы чоннуң аъш-чем продуктуларынга, үлетүрүүң чиг-этке өзүп орар хереглелдерин улам долу хандырар дээш партия көдээ ажыл-агый айтыгларын үндезини-биле шиитпирлээриниң угланышкынын дес-дараалаштыр чайгылыш чок боттандырыш турар.

Ол сорулга-биле көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң болгаш ооц ажыктыын бедидериниң комплекстиг программазын ажылдан кылган. Ол программаның үндезини болза будүрүлгени бүгү тала-биле интенсификастаары — механизасташкынны болгаш электрижидилгени дүргедедири, химижидилгени нептередири, мелиорация талазы-биле улуг ажылдарны чорудары, капитал тудугну калбартыры, черни болгаш техниканы ажыглаарын экижидери, будүрүлгениң технологиязын болгаш организастаашкынын сайзырангайжыдары болур.

Колхозтарны болгаш совхозтарны материал-техниктиг чепсек-херекселлер-биле хандырып турар' ийикпе көдээ ажыл-агый продукциязын болбаазырадып турар үлетпүрүүн ындыг адырлары ооц-биле кады шапкын хөгжүүр.

СЭКП ТК-ның март (1965 ч.) Пленумунуң соонда чылдарда көдээ ажыл-агый продуктуларын будүрериң база белеткээрин планнаарын болгаш экономиктиг идиг бериишкинни экижидериниң, колхозтарга болгаш совхозтарга бот-орулгачарылганың харылзааларын быжыглаар база будүрүлгениң орулгалыг чоруун бедидер талазы-биле чугула хемчегдерни ап чоруткан.

Партияның көдээ ажыл-агый талазы-биле практиктиг ажыл-чорудулгазының, колхозчуларның, совхозтар ажылчыннарының, көдээ специалистериниң, үлетпүрүүн ажылдакчыларының эрес-шудургу ажыл-ижинин ачызыңда түңнелдер эки. Чер болгаш мал ажылының продукциязын будүрериниң өзүлдезиниң темпизи соолгу чылдарда шапкынчаан, колхозтарның болгаш совхозтарның материалдыг баазазы быжыккан. Хоорай биле көдээниң чурттакчыларының амыдырал деңнелин чоокшулаштырарынче угланган социал хемчегдерни амыдыралга боттандырарын чайгылыш чокка чорудуп турар. Көдээде чуртталга болгаш культура-амыдырал тудуглары калбарган, социал хандырылга болгаш пенсия хандырылгазы экижээн, көдээниң ажыл-ишчилериниң материалдыг чаагай чорууу бедээн.

Тоску беш чылдың баштайгы чылында чурттуң чамдык районнарынга ағаар-бойдустуң байдалы көдээ ажыл-агыйга таарымча чок турганы билдингир болгай. Ындыг турбуже көдээниң ишчилери багай эвес түңнелдерлиг болганнар. 181 миллион тонна тарааны ажаап алганы санап турганывыстан шала эвээш-даа болза, сески беш чылдың дургузында чыл бүрүде ортумак чыылдадан 13,4 миллион тонна хөй бооц турар. 7,1 млн. тонна хөвеңни белеткээн. Ол дээрге чуртка хөвеңге чыылдазының эң бедик хемчээли-дир.

Малдың болгаш куштуң бүгү хевирлериниң баш саны өскен, мал ажылының продуктуларын будүрери болгаш садыын алыры көвүдээн. Мал ажылының продукциязының өзүлдези бо чылдың бирги кварталында база уламчылап турар. Эткен чылдың бо үеэн-биле деңнээрге эът, сүт болгаш дагаа чуургазын өдүрениң будүрери көвүдээн.

Партияның XXIV съездизи көдээ ажыл-агый талазы-биле улуг сорулгаларны салган. Тараның техниктиг культураларны, картофельди, ногааларны болгаш чимис аймаан будүрериң болгаш бөлеткээрин көвүдедири көрдүнген. Мал ажылын сайзырадырына хөй үүлдерни кылыр ужурлуг.

Материалдыг баазаның быжыы, чурттуң экономиктиг күчүзүнүң өскени — ук планнарны күүседириниң боттуг үүлү болур. Көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң программазы үлетпүрүүн, Ада-чурт эртеминиң болгаш техниказының хөгжүлдезиниң бедик деңнелинге, колхозтарның болгаш совхозтарның быжыккан экономиказынга даянып турар. Тоску беш чылда көдээ ажыл-агыйга хөй түңнүг капитал салыышкыннарын тускайлаан. Хөй санныг машинаны, минералдыг чемишчидилгелерни болгаш материал-техниктиг өске-даа үүлдерни бистиң индустриявыс көдээге бээр. Партия, совет болгаш ажыл-агый органнарының, удуртукчуларның болгаш специалистериниң, көдээниң бүгү ажылышчилериниң сорулгазы — шак ол улуг аргаларны, ол ышкаш ажыл-агыйларның боттарының иштики курлавырларын чөп ажыглаары болур.

Часкы хову ажылдарының фронтузу хүн бүрү калбарып турар амгы үеде көдээниң ажыл-ишчилериниң сагыш салыышкыны тарылганы чедишкининг чорударынче, бедик дүжүттү өстүрериңче, дошкун кыштың чедирген каражазын дуглаарынче угланган. Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчыларының хүлээлгези болза, чер болгаш мал ажылының бүгү продуктуларын бүдүрериниң база садарының талазы-биле улус ажыл-агыйының планының 1972 чылда онаалгаларын алдарлыы-биле күүседири болур.

СЭКП-ниң XXIV съездизиниң көдүрүп үндүргени көдээ ажыл-агыйны улам ыңай көдүрериниң сорулгаларын күүседири ол адырны хөгжүдериңе чаа улуг базым болур, коммунистиг тургузуушкунуңу бүгү чорудулгазынга таарымчалыг салдарны чедирер.

Эштер! Совет экономиканың хөгжүлдези улус ажыл-агыйының ажылдан турар бүгү звеноларының тодаргай болгаш чогумчалыг биле-демниг хөделиишкиннериниден, эртемге үндезилеттинген база мергежилдиг эргелеп башкарылгадан улуу-биле хамааржыр. Улус ажыл-агыйын эргелеп башкарарының системазын сайзырангайжыдарын партия бодунуң экономиктиг политиказының кол айтыгларының бирээзи деп көрүп турар.

XXIV съездиниң айтыканы-биле алырга, ол айтыгны шиитпирлээри дээрге-ле, эргелеп башкарарының органнарының эң-не ажыктыг структуразын шудургу дилеп тывары, оларның ажылында чаңгыс аайланчак чорукту чайладыры, тус черниң база чүгле бодунуң будүрүлге албан черниң эрге-ажыын хараар чоруктарны ажып эртери болур. Эргелеп башкарарының деңнелин бедидериниң эргежок чугула бир талазы болза, чаа организакчы болгаш электрон-саналга техниказын, харылзааның чаа чепсек-херекселлерин калбаа-биле ажыглаары болур.

Кадрларның профессионалдыг белеткелинче, планныг онаалгаларны чугаажок күүседириниң, күрүненің болгаш күш-ажылдың сагылга-чурумун шыңгыы сагыырының, даандырган ажыл-херек дээш бедик организастыг болгаш хууда харысалгалыг болурунуң, будүрүлгени эргелеп башкарырына ажылчы чоннарны калбаа-биле хаара тударының өзүзүнга ажылдакчы бүрүзүн кижизидериңче партия хүн бүрүнүң кичээнгейин салып турар.

Социализм үеэнде чурттакчы чоннуң улус массалары хүн бүрүдеги эргелеп башкарылгаа төөгүде бир-ле дугаар боттары шуут-ла киржириңге чедир көдүрүп турар деп, ленинчи өөредиг амгы совет амыдыралда улам-на долузу-биле боттанып турар. Бистиң бүгү улусчу күрүневисти быжыглавышаан, партия миллион-миллион совет кижилерни күрүненің болгаш шиитилелдиң ажыл-херектерин шуут-ла дорт шиитпирлежириңче хаара тудып турар. Планнаашкынга, будүрүлгени болгаш күш-ажылды эртемге үндезилеп организастаарынга, ажыл-агыйның иштики курлавырларын мөөңнээриңе коллективтериниң дорт киржилгезинин практикада ажыглап турар болгаш шыдаттынган хевирлерни партия бүгү талалыг сайзырангайжыдып турар.

Ажылчы чоннарның чогаадыкчы күжениишкиннерин идепкейжидериниң дээштиг хевири болза социалистиг чарыш болур. Чогум-на харын социализм чарышты «ёзулуг калбак, ёзулуг массалыг хемчээлге ажыглаар, ажылчы чоннар боттарын кяяа көргүзүп, боттарының арга-мергежилин калбартыр, чоннуң аразында эгээртинмес талантыларны илередир шак ындыг ажылдың ареназынче оларның ёзулуг-ла хөй нуруузун хандыкшыдар...» арганы бир-ле дугаарында тургузар апаар деп, Ленин чугаалаан (Чогаалдарының долу чыындызы, том 35, арын 195).

Бистиң үеэнде ол ленинчи идея хөй-хөй эгелээшкиннерде, массалыг күш-ажылчы энтузиазмде чайыннанчаа-биле боттанып турар. Ам беш чылдың ийиги чылының планын чедишкининг күүседири дээш, ССРЭ-ниң чартык чүс чыл юбилейин төлептиг уткууру дээш шимчээшкин бүгү чуртта улам-на калбарып турар. Сөөлгү чылдарда эки чаңчыл болу берген Бүгү-эвилелдиң коммунистиг субботниги Ленинниң төрүттүнген хүнүнүң бүдүүзүнде бүгү чуртка улуг көдүрлүүшкүн-биле эрткен. Миллион-миллион совет кижилер боттарының сорук кириикчи күш-ажылы-биле «Улуг эгелээшкиниң» ленинчи идеяларының амыдыралчызын база катап бадытканнар.

Социалистиг чарыш дугайында Ленинниң өөредиин амыдыралга боттандырбышаан, партия чарышты экономиктиг политиканың чугула сорулгалары-биле сырый холбаштырарын чедип ап турар. Мында чугаа болза, ооц киржикчилери чүгле будүрүп үндүрер үүлдериниң хемчээлин көвүдедири дээш эвес, харын шынар талазы-биле көргүзүглерни экижидери, ооц ажыктыын бедидери дээш демисежириниң дугайында чоруп турар. Ажылчын туруш бүрүзүнге, коллектив бүрүзүнге база шиитизи-биле адыр бүрүзүнге күш-ажылчы, материалдыг болгаш саң-хөө чарыгдалдарын чиңгедири, будүрүлге фондуларын болгаш капитал салыышкынларын ажыглаарын экижидери, мурнакчы дуржулганы, эртем-техниканың чедишкиннерин будүрүлгеге калбаа-биле болгаш дүрген нептередири, продукцияның шынарын, күш-ажылдың будүрүкчүлүүн бедидери — чарыштың бөгүнгү кол угланышкыннары мындыг-дыр. Социалистиг чарышты улам ыңай хөгжүдери, ону организастаарын сайзырангайжыдары будүрүлгениң бурунгаар дешилгезинге, социал харылзааларның хөгжүлдезинге, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчуларын кижизидериңе канчаар-даа аажок улуг ужур-дузалыг.

Бодунуң хемчээлиниң талазы-биле көстүп көрбээн, канчаар-даа аажок төөгүлүг ужур-дузалыг тургузукчу сорулгаларны XXIV съезд идип үндүрген. Ол сорулгаларны чедишкининг шиитпирлээриңе совет кижилериң бедик медерелдиг чоруу болгаш чогаадыкчы идепкейи, салдынган сорулгаларны чедип алырына оларның шудургу болуру, бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң бүгү улустарының чаңгыс эптиг тура-соруу болгаш күжениишкиннери негеттинер.

сорулгаларны шиитпирлээриниң улам ажыктыг аргаларын кады дилеп турарының, делегей ареназынга оларның коллективтиг күжениишкининериниң ачызында Ленинниң биске чагааны коммунистерниң аразында ёзулуг интернационалчы характери боттанып турар.

Делегей социализмин хөгжүдериниң болгаш быжыглаарының шиитизи-биле таарымчалыг перспективаларының дугайында СЭКП-ниң XXIV съездизиниң түңнелдериниң шынының амыдырал долузу-биле бадыткап турар. Социализмниң күштерин сырый каттыштырарынче, консолидастаарынче алган угланышкын быжыгып турар. Марксизм-ленинизмге шынчы болуру, акы-дуңма кады ажылдажылга болгаш интернационализм — чурт бүрүзүнүң болгаш социалистиг дем каттыштылганың долу амыдыралчы хөгжүдезиниң идегелдиг үндезини болуп турар деп үүвени практиктиг дуржулга катап-катап бүзүреткен.

Партияның XXIV съездизиниң сөөлүндеги бүгү үеде бистиң партиявыстың болгаш Совет күрүневистиң делегей ареназынга хайныышкынныг ажыл-чорудулгазы калбарган.

Делегейниң амгы үедеги чугула айтырыгларын боттуг, тодаргайы-биле шиитпирлеп турары, совет улустуң, делегей социализминиң, делегейниң ажылчын шимчээшкинивиң үндезин эрге-ажыктарын принципиалдыы-биле камгалап турары, демиселдиң тодаргай байдалдарының бүгү талалыг үчёду, эптиг тактика — СЭКП-ниң, Совет күрүневиң делегей угланышкынын илергейлеп келген болгаш илередип-даа турар үүл ол тур. Ооц кол-кол сорулгалары тайбыңга хамаарыштыр янзы-бүрү чурттарның миллион-миллион кижилериниң чүткүлү-биле, дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырар дээш империалистиг дайын авантюраларынга удур оларның демисели-биле дүгжүп турарындан бистиң даштыкы политикавыс күжү болгаш ажыктыы улгадып турар.

Тайбың болгаш улустарның кады ажылдажылгазы дээш, улустарның хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демиселдиң тодаргай программазын XXIV съезд ажылдап кылган болгаш хүлээп алган. Партия Төп Комитеди болгаш Совет чазак съездиниң соонда эрткен үениң иштинде бистиң тайбың программавыска хамаарышкан бүгү кол-кол айтыгылар талазы-биле тодаргай саналдарны киргген.

Бо бүгү үүлдер делегей ареназынга боттуг бурунгаарлаашкынга чедирип келген, чер бөмбүрээнге политиктиг байдалды экижидер талазы-биле сорулгаларже чазактарның-даа, хөй-шиитиниң-даа кичээнгейин хаара тударынга дузалаан. Совет тайбың шаан халдаашкын делегей байдалының хөгжүлдезинге салдар чедирип турар чугула фактор болу берген.

Бистиң чуртувус СЭКП-ниң XXIV съездизиниң даштыкы политиктиг угланышкынын боттандырбышаан, империалистиг агрессияның одагларын узуткаар дээш, дайынзырак холгаарлаашкыннарга болгаш делегей үүлгедиишкиннеринге удур чайгылыш чок демисежип турар. Хостуг эрге, өскээртен холгаарлаашкын чокка бодунуң хуу-салымын шиитпирлээр дээш империалистиг эжелекчилерге удур демисежип турар улустарга эргежок чугула деткимчени Совет Эвилели көргүзүп келген болгаш көргүзер-даа.

Бистиң чуртувус америк империализмнин агрессиязынга удур эрес-маадырлыг дайылдажып турар Вьетнамның маадырлыг улузунга, Лаостуң болгаш Камбоджаның патриоттарынга эргежок чугула дузаламчыны болгаш деткимчени көргүзүп турар. Совет кижилер Вьетнамда америк дайынзырактарның чаа кемниг үүлгедиишкиннерин, ВДР-ниң девискээрин араатаныг өзү-биле бомбалап турарын киленнээшкин-биле каргап, буруу шаан турар. Совет Эвилели интернационалчы эп-сеткил каттыштырылгазының принциптерин өскерлиш чок удуртулга болдурбушаан, маадырлыг Вьетнамның, Индий-Кыдаттың бүгү патриоттарының талазына туржып келген болгаш туржур-даа. ССРЭ араб улустарның талазында, Израильдиң чагырыкчы белүүтериниң эжелекчи политиказынга удур оларның чөптүг демиселиниң талазында туржып турар.

Национал-хосталгалыг шимчээшкин-биле бистиң эп-сеткил каттыштырылгавыс быжыг үндезинге — Ленинниң үндезилээн принциптериңе үндезилеттинип турар. Ол принциптерни удуртулга болдурбушаан, бис агрессияның империалистиг политиказынга удур идепкейлиг хөделип турар бүгү күрүнелер-биле бүгү талалыг кады ажылдажылганы быжыглап турар бис. Совет Эвилели хамаарышпас чоруктуң болгаш депшилгениң оруу-биле чоруп орар чурттар-биле ыйаралчы харылзааларны хөгжүдүп турар. Эткен чыл дургузында бистиң чуртувус Египет, Индия болгаш Ирак-биле чугула керээлерни чарган. Бо документилер политика талазы-биле улуг ужур-дузалыг. Оларны бо чурттарның улустары-биле найыралды болгаш бүгү талалыг кады ажылдажылганы улам ыңай быжыглаарынче угландырган, тайбын, национал болгаш социал хосталга дээш, империализмге удур демисежип турар бүгү күштерниң туруштарын быжыглаарынга бараан болуп турар.

Совет Эвилели дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырарын чайгылыш чокка чедип ап, делегейге айыыл чок чорукту быжыглаарынче угланган идепкейлиг базымнарны кылып турар. Европа ышкаш ындыг чугула районга быжыг тайбыңны тургузары болгаш бот-боттарының аразынга ажыктыг, дең эргелиг кады ажылдажылганы чорудары аажок улуг ужур-дузалыг деп бистиң чурт санап турар.

Эткен чылдың дургузында бо талазы-биле чедип алдынган алаан чугула деншилгениң дугайын чугаалап болур бүгү арга ам бар бооп турар. Совет Эвилели-биле ГФР-ниң болгаш Польша-биле ГФР-ниң аразында керээлерни күштүг кылдыр баңылаарының айтырыы амгы үеде Европаның болгаш делегейниң-даа хөй-шиитизиниң, политиктиг ажылдакчыларның шыңгыы кичээңгейин хаара тудуп турар. Бо айтырыгның канчаар шиитпирлеттинген турарын ГФР-ниң кандыг орук-биле баары көргүзер ужурлуг: ол дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырар болгаш Европага айыыл чок чоруктуң быжыг системазын тургусчур бе, азы Европада бооп турар ажыктыг болуушкуннардан ГФР-ни башкаландырар, ону аткаар октаарынче оралдажып, ооц улузунуң, Европаның өске-даа улустарының национал эрге ажыктарын тооп көрбес ындыг күштериниң ыдалап турар оруу-биле Барыын Германия чоруур бе деп үүве тодаргай апаар.

ССРЭ-биле ГФР-ниң, Польша-биле ГФР-ниң аразынга керээлериниң база Барыын Берлин талазы-биле дөрт талалыг дугуржулганың күштүг болуру Европаның бүгү күрүнелериниң болгаш улустарының эрге-ажыктарынга, Европага болгаш бүгү делегейге тайбыңның эрге-ажыктарынга дугжүп, аңаа бараан болурунга ыяк бүзүреп турар бис.

Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң Политиктиг консультативтиг комитединиң бо чылдың январь айда чөвүлел хуралынга хүлээп алган Декларациязында Европага быжыг тайбыңны чедип алырының бүрүн, боттуг программазы айыттынган. Европага айыыл чок чоруктуң болгаш кады ажылдажылганың идегелдиг системазын үндезилеп тургузуп болур кол-кол принциптерни ында айытканы болгай. Совет Эвилели, Варшава Керээзиниң киржикчилери өске-даа күрүнелериниң ниити-европа чөвүлел хуралын эрттирерин чедип алырда амгы үеде Европа болза бодунуң төөгүзүнде эргилделиг үеже киргген деп үүвени барымдаалап көрүп турар.

Аңгы-аңгы шиитилел тургузуглуг күрүнелер аразынга тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынның принциптерин сагыыры дээрге будун-будун чурттарның болгаш улустарның салым хуузун кыжаныышкынга таварыштырып болур хоозурадыкчы дайынны болдурбазының кара чаңгыс аргазы ол деп үүвеге бүзүрел бөгүн чер болганда улам быжыгып турар. Ол ленинчи принциптерни ССРЭ быжыы-биле камгалап келген болгаш камгалап-даа турар.

Бистиң чурт хөй-хөй капиталистиг чурттар-биле чогумчалыг харылзааны тудуп турар. Ол чорук чүгле биске эвес, харын бистиң харылзаажын турар чурттарывыска база ажык-дузалыг болуруп практика шагда-ла, бүзүрелди-биле бадыткаан. Ооц бүгү улустар ажык-дузаны ап, оон тайбың хөрээ быжыгып турар.

Съезд соонда эрткен чыл дургузында Совет Эвилели капиталистиг хөй-хөй күрүнелериниң удуртукчу ажылдакчыларыбиле чугула болгаш үре-түңнелдиг чугаалажышкыннарны кылган. Тайбың догуннаашкынга үндезилээш, капиталистиг чурттар-биле кады ажылдажылганы хөгжүтүнүшаан, бистиң күрүневис өске-даа күрүнелериниң болгаш улустарның эрге-ажыктарынга каража когарал чедирер ындыг дугуржулганы олар-биле кылбайн, бодунуң принциптериниден хажыыйын турар. Совет Эвилели делегей ареназынга быжыг болгаш чайгылыш чок политиканы—улустарның тайбыңын, хосталгазын болгаш айыыл чок чоруун идепкейлиг камгалаарының политиказын, делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чидигленгендирер дээр империализмниң бүгү, кандыг-даа орааңдажышкынынарынга ылаптыг ойтур шавыышкын бээрниң политиказын чорудуп турар. Ол-ла принциптер АКШ-биле бистиң харылзааларывыстың база-ла үндезини болуп турар.

Совет Эвилелиниң даштыкы политиктиг угланышкынын, партияның болгаш күрүненің делегейге бүгү ажыл-чорудулгазын улуг Ленинниң саяан үндезиннерге чайгылыш чок тургузуп турар. Делегейге политикавысты улустарның социал болгаш национал дарлалдан хосталыры дээш, империализмге удур демиселчилерниң ниити хереэнге совет улустуң салыышкыны кылдыр көрүп турар бис. Чогум-на харын Ленин бүгү делегейниң революсчулары-биле херек кыында практиктиг, хүн бүрүнүң эп-сеткил каттыштырылгазының интернационализмниге өөреткен. Ооц чагыглары СЭКП-ге ажыл-чорудулганың чайгылыш чок удуртулгазы болур.

Бистиң партиявыс бүгү чурттарның акы-дуңма марксичилеринчи отрядтары-биле кады ажылдажылганы өскерлиш чок быжыглап турар. 1969 чылдың делегей Чөвүлел хуралының идеяларынга болгаш түңнелдериңе дүүштүр СЭКП марксизм-ленинизмниң, пролетаржы интернационализмниң принциптериңе бүгү делегейниң коммунистериниң сырый каттыжыышкынын чайгылыш чок болгаш чүткүлдүг чедип ап, ол принциптерден кандыг-даа чайгылыышкынарга удур, барын болгаш «чөөн» ревизионизмге, национализмге болгаш шовинизмге удур шиитпирлиг демисежип турар.

Коммунистиг күштериниң эвилели быжыг болган тудумна, социализмниң бедик идеалдарын боттандырар дээш, ниити дайын — империализмге удур оларның демисели улам чедишкининг болуп турар деп үүвени амыдырал бүзүрелдиг бадыткап турар. Амгы үениң эң-не салдарлыг политиктиг күжү — делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң чаартыкчы, авангардтыг ролюн улам ыңай бедидериниң магадылалын оон көрүп турар бис. Тайбың дээш, национал хамаарышпас чорук болгаш социализм дээш, империализмге удур демисежип турар бүгү күштериниң фронтузун калбартырының болгаш быжыглаарының магадылалын оон көрүп турар бис.

Совет улустуң, делегейниң революстуг шимчээшкининиң мурнунга Ленинниң улуг ачы-хавыяазы болза чаа хевириниң марксичи партиязын—большевиктер партиязын тургусканы болур.

СЭКП — ажылчың аңгының, бүгү совет улустуң баштынчызы, эртемниг коммунизмниң партиязы. Ол Маркс, Энгельс, Ленинниң өөредиинге шынчы чоруун ыдыктыы-биле кадагалап, революстуг теорияны чогаадыкчы ёзу-биле хөгжүдүп, байыдып турар. Ол ниитилел хөгжүлдезиниң айтыгларын ханы анализтеп, политиктиг угланышкынны ажылдап кылып, массаның шимчээшкининге тодаргай, планныг, организастыг салдарны чедирип турар.

Партия масса-биле чарылбас харылзаалыг болгаш, күштүг, а ол күштүң үндезини болгаш массаның шимчээшкининиң чарылбас чоруу — партияның марксичи-ленинчи удуртулгазында. Ол дээрге пролетар революциязының, социализм болгаш коммунизм тургузуушкунуңу чайлап чок дүрүмү-дүр. Ленинчи партияга ажылчын аңгының хереэнге, күш-ажылчы кижилериң эрге-ажыынга бараан болурундан артык чүү-даа турбас дээрзин төөгүнүң дуржулгазы бүзүрелдиг бадыткаан.

(Төнчүзү 3-кү арында).

II. Совет даштыкы политиканың ленинчи угланышкыны

Эштер!

ССРЭ-ге коммунистиг тургузуушкунну делегейниң революстуг чорудулгазындан, тайбың болгаш улустарның айыыл чок чоруу дээш демиселден аңгылап болбас. Ол бистиң партиявыстың бүгү делегей ажыл-чорудулгазындан, СЭКП-ниң XXIV съездизиниң ажылдап кылганы даштыкы политиктиг угланышкынынан тодаргай илереп турар.

Бо — ёзулуг интернационалчы болгаш тайбыңга ынакшылдыг угланышкын болур. Ол социализмни болгаш коммунизмни тургузары-биле улустар аразынга таарымчалыг байдалды хандырар, социалистиг чурттарның чаңгыс эвин быжыглаарынче болгаш кады ажылдажылгазын сырый каттыштырарынче угланган. Ол улустар аразынга найыралдың, социал болгаш национал хосталга дээш империализмге удур бүгү демиселчилер-биле кады ажылдажылганың илергейлээшкини. Ол быжыг тайбыңны болгаш делегейниң айыыл чок чоруун чедип алырынче, бүгү күрүнелериниң аразында кожа-хелбээ бот-бодунга ажыктыг болгаш дең эргелиг кады ажылдажылганы хөгжүдериңче угланган.

Совет профэвилелдериниң XV съездизинге чүве чугаалап тургаш, эш Л. И. Брежнев СЭКП-ниң XXIV съездизиниң шиитпирлерин боттандырар талазы-биле партияның болгаш Совет күрүневиң даштыкы политиктиг ажыл-чорудулгазының кол-кол угланышкынарын тодаргай тайылбырлаан. Тайбыңны, хосталганы болгаш улустарның айыыл чок чоруун идепкейлиг камгалаарының политиказын чорутпушаан, делегейниңиң чугула айтыгларының талазы-биле бистиң чуртувустуң эдлеп турар принциптиг туружун ол чугаалаан. Ындыг политиканы биске Левин чагаан. Ол политика бүгү совет кижилериниң изиг деткиишкинин болгаш долу үүлдүгүзүнүүшкүүн ап турар.

Бүгү чурттарның ажылчыннарының акы-дуңма эвилелин, оларның сырый каттыжышкынын болгаш чаңгыс эвин камгалаарынче болгаш быжыглаарынче коммунистерни, делегей пролетариадын В. И. Ленин кыйгырган. Делегейниң пролетаржы бо эвилелиниң күчүлүг материалдыг болгаш политиктиг чөленгиижи социалистиг дем каттыштырылга болуп турар. ССРЭ-ниң акы-дуңма социалистиг чурттар-биле бүгү талалыг кады ажылдажылгазын хөгжүдер дээш, социализмниң делегей туружун быжыглаар дээш СЭКП ТК болгаш Совет чазак бүгү-ле үүлдерни кылып турар.

Марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле делегейниң социалистиг системазы чылдан чылче өзүп база быжыгын, чаа-чаа күштерни немеп ап турар. Бөгүн ЭДЧ-ниң чурттары делегейниң эң дүрген хөгжүп турар району болу берген. Оларның үлүүнге бүгү чурттарның национал орулгаларының ниити түңнүңү дорттуң бир кезин онаажып турар, а делегейниң үлетпүр будүрүлгезинге ЭДЧ чурттарының деңзигүүрү 1950 чылда бештиң бири турганындан 1970 чылда үштүң бири чедир өскен.

Социалистиг экономика интеграциязының Комплекстиг программазы акы-дуңма чурттарның улус ажыл-агыйының мурнунга калбак перспективаларны ажыдып турар. ЭДЧ чурттарының национал экономикаларының ханы кады ажылдажылгазын ында көрүп турар, ооц базазы болза план ёзугаар кады ажыл-чорудулгалыг болуру, оларның курлавырларын болгаш аргаларын бүгү тала-биле каттыштырары, делегейниң социалистиг күш-ажыл хуваалдазының артык күжүн эң долузу-биле ажыглаары болур.

Сөөлгү чылдарда Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң даштыкы политиктиг ажыл-чорудулгазын ханызы-биле таарыштырган чорук көскү түңнелдерни берген. Ол үүлдерге делегей херектериңе социалистиг дем каттыштырылганың ролюн болгаш авторитедин бедиткени, Европа дүнке политиктиг байдалды экижиткени антиимпериалистиг күштериниң туруштарын улам ыңай быжыглаары хамааржыр.

Акы-дуңма партияларның болгаш чурттарның тургузукчу

ЛИТЕРАТУРА, УРАН ҮҮЛ БОЛГАШ АРХИТЕКТУРА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ 1972 ЧЫЛДЫҢ ЛЕНИНЧИ ШАҢНАЛДАРЫН ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң

ДОКТААЛЫ

СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында литература, уран үүл болгаш архитектура талазы-биле ленинчи болгаш күрүне шаңналдарының талазы-биле комитеттиң киирген саналын чугаалажып көргеш, 1972 чылдың Ленинчи шаңналдарын тыпсыр дугайында доктаадыры болза:

ЛИТЕРАТУРА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. Иван Павлович **МЕЛЕЖУГА**, чогаалчы,—«Малгашта кижилер» болгаш «Диңмирээшкиниң тыныжы» деп романнары дээш.

2. Мариэтта Сергеевна **ШАГИНЯНГА**, чогаалчы,—В. И. Ленинниң дугайында: «Оглунуң төрүттүгени» («Ульяновтарның өг-бүлези»), «Бирги Бүгү-российжи», «Төөгү талазы-биле билет», «Ленинге дөрт кичээл» деп номнары дээш.

МУЗЫКА БОЛГАШ КОНЦЕРТ КҮҮСЕДИЛГЕЛИГ АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГАЗЫ ДЭЭШ

3. Дмитрий Борисович **КАБАЛЕВСКИЙГЕ**, ССРЭ-ниң улустуң артизи, композитор,—«Кола Брюньон» деп опера дээш (чаа редакторлааны).

4. Евгений Федорович **СВЕТЛАНОВКА**, ССРЭ-ниң улустуң артизи, дирижер,—1969—1971 чылдарның концерт программалары дээш.

КИНЕМАТОГРАФИЯ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

5. Юрий Николаевич **ОЗЕРОВКА**, РСФСР-ниң уран үүлүнүң алдарлыг ажылдакчызы, режиссёр болгаш сценарий автору, Юрий Васильевич **БОНДАРЕВКЕ**, Оскар Иеремеевич **КУРГАНОВКА (Зстеркин — КУРГАНОВКА)**, сценарий авторлары, Игорь Михайлович **СЛАБКЕВИЧИГЕ**, оператор, Александр Васильевич **МЯГКОВКА**, Кабардин-Балкар АССР-ниң уран үүлүнүң алдарлыг ажылдакчызы, чурукчу,—«Хосталга» деп бөлүк фильмнер дээш: «Оттуг дээрбек», «Чаза таварышкын», «Кол согунуң угланышкыны», «Берлин дээш тулчуушкун», «Сөөлгү штурм» («Мосфильм» киностудиязы үндүрген).

ЧУРУЛГА УРАН ҮҮЛҮНҮҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

6. Николай Васильевич **ТОМСКИЙГЕ**, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, ССРЭ-ниң улустуң чурукчузу, Берлинде В. И. Ленинге тураскаал дээш.

АРХИТЕКТУРА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

7. Борис Сергеевич **МЕЗЕНЦЕВКЕ**

Эш. Ф. Д. КУЛАКОВТУҢ илеткелиниң төнчүзү

(Төнчүзү. Эгези 1-ги, 2-ги арыннарда).

Революцияның кандыг-даа үе-чадазынга, социалистиг болгаш коммунистиг тургузуушкунга партия массаны улам сырый каттыштырып, оларның чогаадыкчы энергиязын сайырадып, оларны улуг-улуг сорулгаларны шиитпирлээринче углап турар. Коммунизмни тургузуп турар чоннуң төөгүлүг чогаадыкчы чоруунуң хемчээлиниң улгатканындан совет иитилелдин удуртукчу болгаш башкарыкчы күжү болур СЭКП-ниң ролю, ужур-дузазы улам бедип турар.

Совет иитилел хөгжүлдезиниң чаа базым бүрүзү партия организацияларының организастыг болгаш политиктиг ажылының хемчээлин бедидерин негеп турар. Ол ажылдың хевирлери болгаш аргалары, XXIV съездиниң айытканы дег, үеним негелдезинге, партия болгаш чурттуң мурнунда салдынып турар чаа улуг сорулгаларга долузу-биле дүгжүр ужурлуг. Бүгү партияның кол сагыш салыр үүлү болза, ооң хүрээлецинин дайынчы арга-шинээзин бедидери, партийжи удуртулганың стилин улам сайыраңгайжыдары, ленинчи принциптерни, партийжи амыдыралдың нормаларын шыңгыы сагыыры, күрүнеиниң болгаш хөй-иитиниң бүгү организацияларының эргелеп башкарарының бүгү аспеларының тода болгаш чогумчалыг ажылдаарын хандырары болур.

XXIV съездиниң соонда, партия организациялары ооң айтыышкыннарын, Төп Комитеттиң доктаалдарын күүсеттиишаан, ажыл-хереги ханызы-биле көрүп, күрүне, ажылагый болгаш культура тургузуушкунунуң айтырыгларын улам харыысалгалыг болгаш ажыл-ишчи ёзу-биле шиитпирлээр апарган. Бистиң планнарывыстың салым-хуузу шиитпирлеттинип турар, ажылчы чоннуң коммунистиг кижизидилгези боттанып турар күш-ажылчы коллективтерде политиктиг болгаш организастыг ажылче партия организациялары хөй кичээнгейни угландырып турар.

Партия организациязы коллективтиң арын-нүүрү болур. Найыралдыг ажыл, быжыг сагылга-чурум, эш хуузунуң найыралдыг чоруу болгаш бот-боттарынга негелделиг болур байдалды тургузары партия организациязындан кол хамааржыр. Партия организацияларының ажыл-чорудулгазынга коллективтиң амыдыралының янзы-бүрү айтырыгларын хөйү-биле кирип турар апарган. Ол дээрге бүдүрүлгениң ажыктын бедидери, административтиг ажыл-агый болгаш кижизидилге ажылдарын холбаштырары болгаш күш-ажылга, амыдыралга таарымчалыг байдалды тургузары, билигни, культураны болгаш профессионалдыг мергежилди бедидери ол болур.

Коммунистерниң эң бирги сорулгазы чүл дээрге, партияның болгаш чазактың директиваларын амыдыралга чайгылыш чок боттандырарын чедип алыры, администрацияның ажыл-чорудулгазын контрольдаар эргени улам долу ажыглаары болур. Ажылдың түңнелдерин калбак сураглыг болдурары, бар четпестерни херек кырында эдип алыры-биле холбаалыг шүүмүүлел болгаш бот-шүүмүүлел коммунистерниң холунда шылгаттынган чепсек болуп турар.

Чаа кижини чаңчыктырып кижизидери партия ажылының эң чугула участогу-дур. Совет кижилериниң мораль-политиктиг шынарлары бистиң амыдыралывыстың бүгү социалистиг угланыышкыны-биле, иитилелде ажыл-херектериниң бүгү чорудулгазы-биле, ынчалза-даа хамыктың мурнунда партияның, ооң организацияларының чогуур сорулгаже угланган, чүткүлдүг идей-кижизидилгелиг ажылы-биле сайзырап келир деп, партияның XXIV съезиниинге СЭКП ТК-ның Отчёт илеткелинде айтып турар.

Бистер болза социализмниң болгаш капитализмниң арызында соксаал чок идеолоттуг дайынның байдалдарында чурттан турар бис дээрзин партия онзалап демдеглеп турар. Империалистиг пропаганда дээрге ажылчы чоннарның ортузунга политиктиг бүдүш болгаш бүзүрел чок болур чорукту нептередирин, акы-дүңма социалистиг чурттарның болгаш улустарының арызынга шаашкак кирер кагарын кызыдып турар. Политиктиг демагогияны болгаш чүзүн-баазын даап бодаашкыннарны ол сорулгаларга калбаа-биле ажыглап турар. Антикоммунизмге удур эштеп чок демиселди бистиң партиявыс чорудун, социалистиг иитилел дугайында, амыдырал-чуртталганың совет хевириниң дугайында, бодунуң иштики болгаш даштыкы политиказының эчис сорулгаларының дугайында шыны калбак массаларга чедирип турар.

Коммунистиг кижизидилгениң херээн экижитпишаан, партия организациялары эртемниг мировоззрение-биле, ажылагый болгаш культура тургузуушкунунуң сорулгаларын ханы билир чорук-биле массаларны чепсеглеп, күш-ажылды болгаш иитилел өнчүзүн медерелдиг көөр чорукка кижизидип турар. Коммунистиг медерелдиң хөгжүлдезиниң чарылбас талазы—пролетаржы интернационализмчиг болгаш бистиң социалистиг Төрээн чуртувуска кызыгаар чок бердинишкинин ёзузунга совет кижилерни кижизидери болур. Эргиниң артыышкыннары-биле, бистиң тургузуувуска таарышпас үзелдер болгаш аажы-чаңчылдар-биле, буржуаз болгаш ревизионисчи идеология-биле принципиалдыг демиселге совет кижиниң чаа аажы-чаңнары бадыткаттынып тургустунар.

Коммунистиг тургузуушкуннуң сорулгалары, делегей кырында идеолоттуг чидиг демисел бүгү коммунистиниң идейлиг каңналыышкынынче кичээнгейни күштелдирерин, оларның күш-ажылчы болгаш политиктиг идепкейин бедидерин партия организацияларындан негеп турар. СЭКП-ниң бүгү төөгүзү болза партия кежигүнүнүң адын болгаш ужур-дузазын улам-на бедик, бедик-ле көдүрер деп ленинчи кыйгырыгны чайгылыш чок эдерип салгаарының үлегер-чижээ болур. Коммунист болуру дээрге күш-ажылга болгаш амыдырал-чуртталгага үлегер-чижек болур, хөй-иитиг амыдыралга үлегер-чижек болур дээни-дир.

XXIV съездиниң шиитпирлерин удуртулга болдурбушаан, партия болза бистиң иитилеливистиң амыдыралынга ажылчы чоннар депутаттарының Советтериниң ролюн болгаш ужур-дузазын бүгү хемчег-биле бедидип турар. Ам оларның ажыл-чорудулгазын экономиканы хөгжүдериниң, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң бүгү участоктарында ажыл-херектериниң байдалын экижидериниң үндезин сорулгаларын күүседиринче улам-на мөөнүп турар. Профэвилелдери болгаш комсомол ышкаш ыңдыг массалыг организацияларның ажыл-чорудулгазының деңнелин бедидер дугайында партия доктаамал сагыш салып турар. ССРЭ-ниң профэвилелдериниң чоокта чаа бооп эткен XV съездизи ленинчи партияны долгандыр, профэвилелдериниң сырын каттышканын көргүскен, эргелеп башкарарының школазы, ажыл-агайны өөлээриниң школазы, коммунизмниң школазы болур боттарының ролюн чедишкиниг күүседири-биле бүгү эргежок чугула чүвени кылырынга бистиң профэвилелдеривистиң беленин база катап бадыткаан.

Эштер!

Күш-аныдың миллион-миллион кижилериниң медерелинге төөгү боду-ла Ленинни болгаш партияны, Ленинни болгаш революцияны, Ленинни болгаш коммунизмни чаңгыс аай кылдыр тудуштурун каңнаан. Ленинчи гениалдыг бодал бистиң маадырлыг эткен үевисти, алдарлыг амгы үевисти, кедилиг келир үевисти чырыткан. Бүгү совет кижилериниң бодалын болгаш сеткил-сагыжын илергейлевишаан, эш Л. И. Брежневтиң чугаалааны болза: «Ленинчи угаанның улуг энергиязы, ленинчи изиг чүректиң кагыышкыны партияның ажыл-херектериниде чурттап үргүлчүлеп турар. Ленинчи идеялар, ленинчи политиктиг каңналыышкын, типлээриниң ленинчи эртеми — бодувустуң күштеривиске бүзүрелди, эрес-маадырлыг чорукту болгаш сорук киришкинни, типилелгеже күзел-сорукту ап турарывыс эгээртинмес байлакшыл үндезин ол-дур».

Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле совет улус Ленинниң айыткан оруу-биле, коммунизмни тургузарының оруу-биле бурунгаар бүзүрелдиг чоруп орар.

Бистиң бүгү типилелгеривистиң сорук киирикчизи болгаш организакчызы — Совет Эвилелиниң ленинчи Коммунистиг партиязы делгерезин!

Коммунизмниң тургузукчузу — маадырлыг совет улус делгерезин!

Мөңгеде дириг интернационалчы өөредиг, социализмниң болгаш коммунизмниң типилелгези дээш, империализмге удур бүгү чурттарның ажылчы чоннарының демиселиниң тугу — марксизм-ленинизм делгерезин!

Улуг Ленинниң ады болгаш ажыл-херээ чүс-чүс чылдарда чурттап турзуп!

* * *

Эш Ф. Д. Кулаковтуң илеткелин улуг кичээнгей-биле дыңнаан болгаш үргүлчүлелдиг, диңмиттиг адыш часказашкыннары хөй удаа үзе кирип турган.

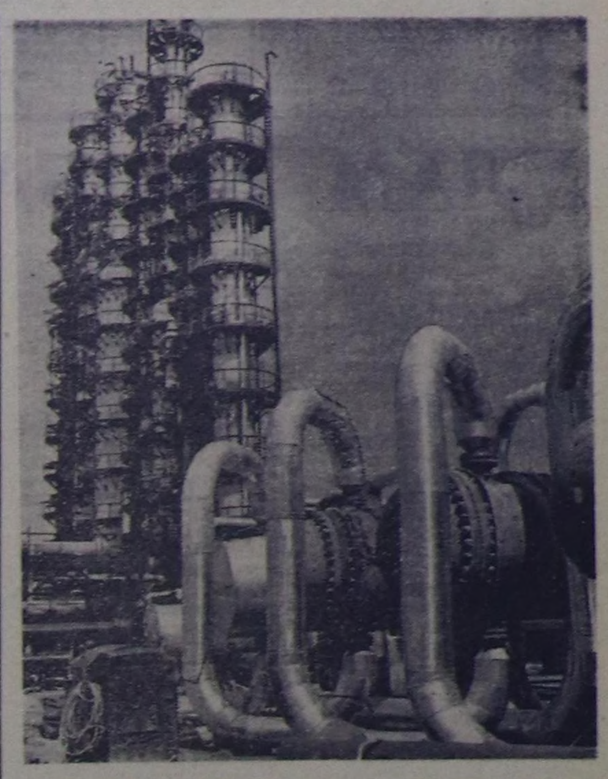

АЗЕРБАЙДЖАН ССР. Бүгү-эвилелдиң шалыпчы тудуу — Сумганттың химия комбинадын бо беш чылдың төнчүзүнге чедир тудуп доозар болгаш ол дөртен үүл продукцияны бүдүрүп үндүрер аргалыг. Ынчангаш минералдыг чемишчидилгелер, хоран-химикаттар, пластмасс кылыр чиг эт, синтетиктиг волокно дээш өске-даа үүлдерни кылыр 20 бүдүрүлге черлери ажыглалга кирер.

ЧУРУКТА: бензол бүдүрүп үндүрер чер. Ол удавас баштайгы продукциязын бээр.

Ю. РАХИЛЬДИҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

АЖЫЛ ХАЙНЫККАН

Тываның эң тараалаң черн Таңдыда часкы хову ажылдарының фронтузу калбарган. Районнуң ажыл-агыйлары 40 муң га черниң шыгын базырган. Механизаторлар часкы чер аңдарылгазын чорудуп, ам муң ажыг га черни чарган. Олар тарылга шөлдериниде минералдыг чемишчидилгени төп турарлар.

«Межегей» совхозтуң механизаторлары часкы хову ажылдарынче организастыг киргеннер. Ында 8 муң га шөлдүң шыгын базырган, 300 гектар черни аңдарган. 8500 га черни «Типилелге» совхозтуң трактористери илиртээн.

Бүгү ажыл-агыйларда хову турлагларын эки белеткээн, көскү агитацияны чаартып кылган.

К. МААДЫ.

Лектор болгаш сорулга

Партияның XXIV съездизиниң материалдары болгаш шиитпирлери СЭКП Төп Комитединиң социалистиг чарыышты болгаш ажылчы чоннарның экономиктиг өөредилгезин организастаарын экижидер дугайында доктаалдары ажыл-агыйга чаа-чаа чедишкиннерни чедип алырынга, ажылчы чоннарны идейлиг бүзүрелге, партияның хөрээнге шынчы болур чорукка кижизидер талазы-биле демиселге канчаар-даа аажок улуг ужур-дузалыг документилер болур. Районнуң «Билиг» иитилелиниң организациялары бо документилерни чонга калбаа-биле тайылбырлаарынче кол кичээнгейни күштелдирген.

Эрзин районнуң «Билиг» иитилел организациялары эткен чылын план ёзугаар 500 лекцияны номчуур турган, 159 лекцияны хөйнү номчаан. Аңаа иитизи-биле 35 муң ажыг кижи олурушкан. Ленинизмниң теоретиктиг айтырыгларының, социалистиг иитилел тургузуунуң, СЭКП-ниң удуртукчу ролюнуң өскенинин, буржуаз идеология-биле демисел, чоннуң кадык камгалалының дугайында лекциялар хөй номчуттунган. Лекцияларның тематиказы янзы-бүрү аңарган. СЭКП-ниң XXIV съездизиниң материалдарын болгаш шиитпирлерин районнуң ажыл-ишчилериниң ортузунга пропагандалаары лекторларның кол тематиказы болу берген. Бо талазы-биле эткен чылын 233 лекция номчуттунган. Ук темага лекция номчуур лекторларны партия райкомунуң бюрозунга бадылаан.

«Чаа орук» колхозта (даргазы К. Эренчина), район эмнелгезинде, партия райкомунуң чанында (даргалары С. Норбу, Д. Соян) «Билиг» иитилел эге организациялары эки ажылдан турар. Районнуң «Билиг» иитилели ажылын план ёзугаар чорудуп, ооң күүселдезиниң түңнелин хынап келген. Партия райкомунуң секретарылары А. Монгуш, Т. Тоюндуп, партия эге организациязының секретарылары С. Ондар, Б. Сан-Хөө, көдээ Совет даргазы Н. Эгер, лекторлар; С. Комбу, Т. Отсур, О. Херлиг-оол, Ш. Сербе, М. Конгар, С. Байыр-оол, М. Далаа, Д. Ламажаа, Р. Каддар-оол болгаш өскелер-даа чон ортузунга лекция номчуур талазы-биле эки ажылдан турарлар.

Кылдынган ажылдар-биле чергелештир районнуң «Билиг» иитилел организациязында ам-даа четпес ажылдар бар. СЭКП-ниң XXIV съездизиниң материалдарын болгаш шиитпирлерин чон ортузунга пропагандалаар ажыл ам-даа четпес тургустунган. Лекторларның номчуп турар лекцияларының шынарынче кошкак кичээнгейни салып турарындан лекторлар тус-тус темаларны болур чогууру-биле хандыр тайылбырлавайн, анализтевейн турар. Химия, биология, политэкономия талазы-биле лекциялар дыка эвээжээн. Эге организация бүрүзү лекция пропагандазын план ёзугаар чорудуп, чогаадыкчы ёзу-биле ажылдаар апаар.

Хөй-хөй эге организациялар лекция номчуурунуң планын күүседип турза-даа, чамдык чурттакчылыг черлерге. ыракта малчыннарга лекция пропагандазын чедир чорутпайн турар. Араганы хоразының, хоойлу-дүрүмнүн дугайында лекцияларны номчуп турзаа-даа, оларның дээштиин чедип албайн келгениниден арагадарыга хандыыр, ооң уламындан иитиниң корум-чурумун үрээр чоруктар ам-даа бар болуп артпышаан. Бир лектор хөй темага (чамдыкта 8—9 чедир) лекция номчуурга ооң шынары кудулаар. Ынчангаш лекторларны тускай мергежилиниң аайы-биле специализастаары чугула бооп турар. Районда көдээ ажыл-агый колдаан турбуже, аңаа шуут хамаарышкан лекциялар чылкелген тудум эвээжеп келген. Ынчангаш моон соңгаар көдээ ажыл-агый дугайында лекцияларны хөйнү номчуурун чедип алыр бис.

Ажылчы чоннуң ортузунга лекция пропагандазының кол угланыышкыны — СЭКП-ниң XXIV съездизиниң материалдарын болгаш шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш партияның, бүгү совет улустуң демиселин бүгү талалыг көргүзери болур.

ССРЭ-ниң тургустунганындан бээр 50 чыл оюнга уткуштур чер-черде «Билиг» иитилелиниң организациялары бистиң чуртувустуң бүгү улустарының акы-дүңма найыралын, оларның ажыл-ишчи чедишкиннерин, интернационалчы кижизидилгезин болгаш өске-даа чугула айтырыгларны районнуң ажылчы чонунга чедир тайылбырлаар ажылды улам күштелдирер апаар.

Лекторлар амгы үеде ыракузак черлерде малчыннарга, хову турлагларынга, фермаларга, суурнуң чурттакчы чонунга «ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чылынга белеткел дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын таныштырып чоруп турар. Ол ышкаш акыдүңма улустарның эп-найыралынга турасказаткан кежээлерни болгаш пролетаржы интернационализм база совет патриотизм дугайында теоретиктиг семинарларны, конференцияларны эрттирерин планнап турар бис.

С. ЧАЖЫН-ООЛ.

Эрзин районнуң «Билиг» иитилел организациязының баштаар черинин харыысалгалыг секретары.

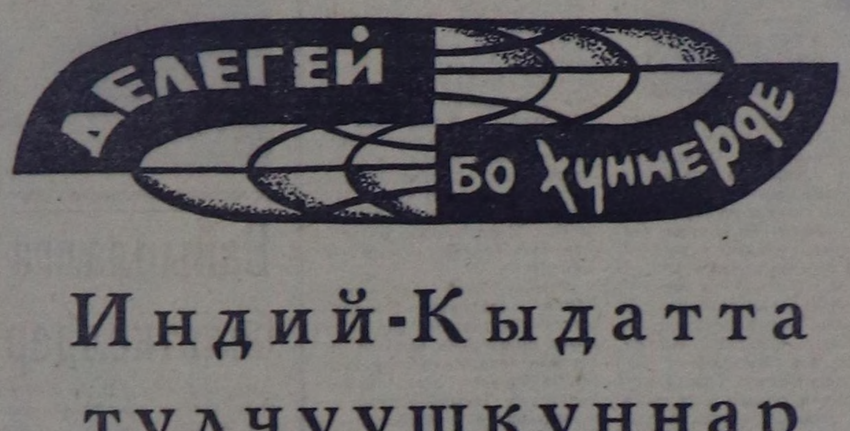

Индий-Кыдатта тулчуушкуннар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Америк ужар үүл Мурнуу Вьетнамны кадыг-дошкуну-биле бомбалаарын үргүлчүлеп турар. Олар Анлок, Дананг районнарын, төп девискээрде можуларны соғуушкуннарга таварыштырыгылаан.

Мурнуу Вьетнамның патриоттары апрель 19-түн дүнезинде дайынның элээн каш баазаларын, быжыглалдыг туруштарын атакалап турганнар. Сайгончу эрге-чагырганын шериглериин эрик кыдыында турар Хоайан дээр хоорайны каргаш, дезип чоруур ужурга таварышкан.

Ол ышкаш Хаунгиа болгаш Биньлонг можуларда тулчуушкуннар үргүлчүлевишаан. Хосталганын улусчу чепсектиг күштериниң дайынчылары Анлок хоорай девискээринде сайгончу эрге-чагырганын шериглериниң камгалалдыг черлеринче 1.600 ракеталарны болгаш снарядтарны адып үндүрген. Ынчангаш дайзын дириг күш болгаш техника талазыбиле улуг чидиригге таварышкан.

Мурнуу Вьетнамның Соңгу талазынга хосталга күштери дайзынның «Бастонь», «Рофф», «Бирмингэм» болгаш «Оридж» дээр баазаларын ракета-миномёт-биле күштүг боолап турган. Түңнелинде «Ориндж» баазаны патриоттар эзлеп алганнар.

Тонкин мугулдурунда 7-ги америк флоттуң корабльдерин Вьетнамның патриоттуг Күштериниң торпедо катерлери болгаш самолёттары атакалап турганын АКШ-тың информация агентиледдери болгаш парлалгазы Мурнуу Вьетнамда америк шериг командылалының медеглелинге үндезилээш, дыңнадып турар.

Америк шериг корабльдери чепсээн дүжүрген девискээрден Соңгу талаже 20-30 миль черге туруп алгаш, Соңгу Вьетнамның эриктеринче ракеталар болгаш снарядтар-биле боолап турда, оларже патриоттарның халдааныи дыннадыгда айтып турар.

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнам Демократтыг Республиканың чаштыкы херектер министри Виньлинь девискээринде, Хатинь, Нгеан болгаш Тханьхоа можуларда хөй чурттакчылыг районнарны америк ужар үүлдүң бомбалаанынга удурланып, ону бууу шапкан медеглел кылган. Ол араатанзыг үүлгедишкиннер болза ВДР-ге удур дайын чорудулгаларын улам күштелдирерин доп-дораан соксадырын АКШ-тың чагырыкчы болуктериниң делегейнин хөй-иитизи негеп турда-ла кара өжегээр бомбалаашкын-дыр деп ДХМ-ниң төлээлекчизи демдеглээн.

ВИА агентиледдиң дыннадып турары-биле алырга, агаар камгалалының күштери апрель 18 болгаш 19 хүннеринде 3 америк самолётту дүжүр аткан, ынчангаш ВДР-нин кырынга дүжүр аттырган америк самолёттарының ниити саны ам 3.499 четкен.

ПАРИЖ. (СЭТА). Камбоджаның Национал хосталга шериниң улусчу чепсектиг күштери Кампонгтрабек хоорайны эзлеп алган. Ынчангаш Пномпеньни Сайгон-биле харылаштырып турар стратегия талазы-биле эң чугула орукта үш хоорай ам патриоттуг күштерниң холунда кирген бооп турар. Ол ышкаш Прейвенг хоорай чоок-кавызында камгалалдыг черлерни дайзын база каргаш чоруткан.

Лаостан кээп турар медээлер ёзугаар алырга, Улусчу-хосталга шериниин күштери дайын чорудулгаларының түңнелинде Паксе-Паксонг аразының оруунда эзлээн каш чугула туруштарны база эзлеп алганнар.

ХАНОЙ. (СЭТА). Парлалганың хосталга агентилелиниң дыннадып турарын ёзугаар алырга, Мурнуу Вьетнамны хостаарының Улусчу чепсектиг күштери апрельдиң баштайгы чартында шаап халдаашкыннарның түңнелинде дайзынның 30.000 хире солдаттарын өлүрген, балыглаан азы тудуп алган. Патриоттар агаарга ужуп чораан болгаш черге-даа турган 150 ажыг самолёттарны узуткаан, 1.000 ажыг дайынчы машинаны чыскаалдан үндүрген, оларның аразында 300 танктар болгаш куяктыг машиналар бар, 200 аар үгер-бооларны чаза тевискен азы хунаан алган, бөө-чепсектиг 100 хире складтарны буза тевискен.

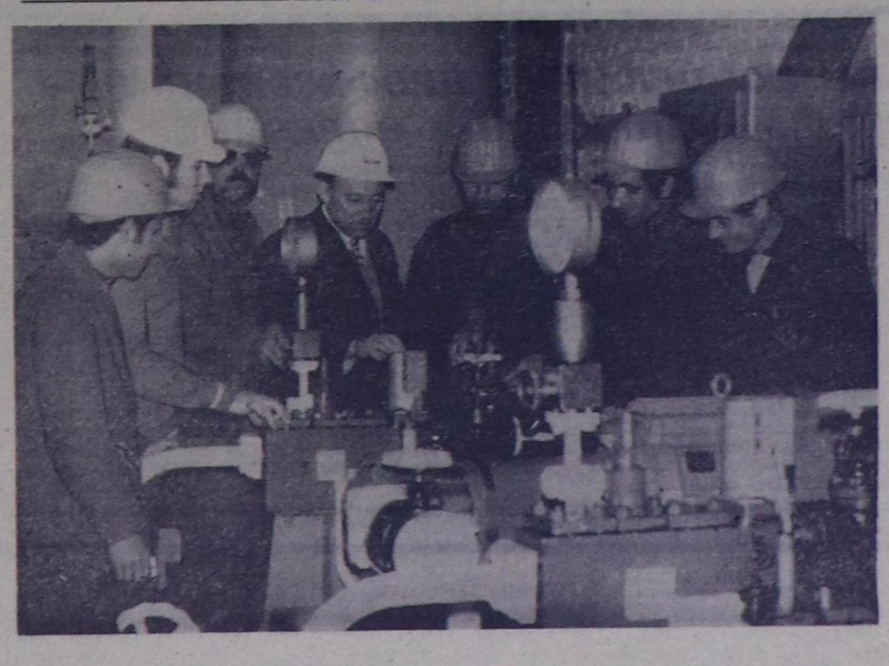

Алжир Улус Демократтыг Республиканың национал экономиказын тургузарынга чедишкиннери ооң Совет Эвилели-биле экономиктиг кады ажылдажылгазы-биле сырый холбаалыг. Совет тускай эртемниглериниң дузазы-биле тудуп тургускан эзлээн каш улуг заводтар ажылдап эгелээн болгаш чамдыктары амгы үеде ажыглалга кирер деп турар.

Аннабаның чанында «Эль-Хаджар» дээр металлургия комбинадының Конвертор цегиниң болгаш кан эзилдирер цегиниң тудуу доостур чыгаан. Ол комбинат Алжириниң бүгү экономиказынга дыка улуг ужур-дузалыг. Цехтер ажылдап эгелээн соонда комбинат чылдың-на ийи миллион тонна чедир кацны чуртка бээр аргалыг болур.

ЧУРУКТА: совет монтаж организациязының директору Вячеслав Маслов (ортузунда) «Эль-Хаджарның» цегинде совет дериг-херекселдерни алжир инженерлерге тайылбырлап тур.

С. КРУГЛОВТУҢ фотозу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

В. И. Ленинге тураскааткан митинг

КАИР. (СЭТА). В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 102 чыл болганы-биле холбаштыр аңаа египет найысылалдың хөй-иитизиниң улуг митингизи болган. Митингини Араб-совет найырал иитилелиниң баштаар чери, Совет культура төвү болгаш Гиза можуда Араб Социалистиг Эвилел организациязы чыгган.

Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнеиниң удуртукчузунуң амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының дугайында илеткелди Египет Араб Республиканың премьер-министриниң оралакчызы Абдель Салям эс-Зайят кылган. Ол ышкаш Совет Эвилелиниң Египетте элчини В. М. Виноградовтуң болгаш Гиза можунуң Араб Социалистиг Эвилел организациязының секретары Абдель Фаттах Азамның чугааларын чыылганнар база улуг кичээнгей-биле дыңнаан.

Байырлыг митинг соонда египет национал ансамбльдиң артистери болгаш грузин ыры-хөгжүм ансамбли «Иверияның» артистериниң киржилгези-биле улуг концерт база болган.

НАЦИОНАЛ ХУРАЛДЫҢ СЕССИЯЗЫ

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Ында апрель 20-де Румынияның Социалистиг Республиказының Улуг Национал хуралының сессиязы ажылдап эгелээн. Чурттуң конституциязының чамдык үүлдерин өскертир, амгы чыыштың Улуг Национал хуралының бүрүн эргезин болгаш улусчу советтер мандадын узадыр дугайында хоойлу төлевилелдерин депутаттар чугаалажып көөр. Бо айтырыглар талазы-биле РСР-ниң Бүрүне Төвүлелиниң даргазы Н. Чаушеску чүве чугаалаан.

Вьетнамның Ада-чурт фронтузунуң ТК-ның хуралы

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнамның Ада-чурт фронтузунуң ТК-ның калбак хуралы Ханойга болган. АКШ-тың чаа агрессчи үүлгедиглеринге холбаштыр чуртта тургустунган байдалды хуралга чугаалажып көрген.

Хуралга хүлээп алган резолюция Вьетнам талазы-биле париж төвүлел хуралын сагыштыы-биле сандарадып турары дээш, агрессчи дайынын калбартканы дээш америк империалистерни бууу шапкан. Агрессчи дайынын калбарткан үеэзинде АКШ-тың үжүр үүлү болгаш корабльдери Мурнуу база Соңгу Вьетнамның чурттакчылыг черлерин араатанзыг ёзу-биле бомбалап, боолап турар.

Вьетнамның Ада-чурт фронтузунуң ТК-зы чаа-чаа типилелгелерни чедип алыр дээш, АКШ-тың агрессиязынга удур шиитпирлиг демиселди чорударынче чурттуң улузун болгаш Чепсектиг күштерин кыйгырган.

Вьетнам улустуң патриотчу демиселинге ону деткип, дузаламчыны көргүзүп турары дээш социалистиг чурттарның чазактарынга болгаш улустарынга, чер кырынга тайбың болгаш чөптүг чорук дээш демисежип турар бүгү кижилерге сеткил-сагыштың ханызындан өөрүп четтиришкиниг резолюцияда илергейлээн.

ДЕМИСЕЛДИҢ НЕДЕЛЯЗЫ

Испанияга эткен неделяда чугула болуушкуннар болгулаан. Астурияның ажылчын аңгызы бодунуң сураглыг дайынчы чаңчылдары-биле чугула типилелгени чедип алган: эзлээн шахталарның хөмүрдаш казыкчылары ажыл төлевирин бедидерин болгаш чаа коллективтиг дугуржулгага ат салырын чедип алган. Мадридтиң «Фиат-Испания» дээр автокомбинадының ажылчыннары Испанияда сураглыг ажылчын комиссияларының (чартык чажыт демократтыг профэвилелдериниң) бир активчизин ажылдан үндүрер дугайында администрацияның шиитпиринге харыы кылдыр ажыл соксадышкынын чарлааш, завод ээлерин дүжүп бээринче албадаан. Тарраса, Сабадель, Матаро, Бильбао, Малаги хоорайларның бүдүрүлгелериниң муң-муң ажылчыннары удурланыышкынының ажыл соксадышкыннарын болгаш чыскаалдарын эрттирген.

Испан ажылчы чоннарның амгы демиселиниң авангардында ажылчын комиссиялар —чартык чажыт профэвилел организациялары чоруп турар.

Ажылчын комиссияларның күштүүн медереп билбишаан, эрге-чагыргалар оларга удур полицейжи дерзин үүлгедишкиннерни үүлгедип турар. «Чажыт организацияга болгаш күткүкчү материалдарны тарадырынга» киришкени дээш Мадридтиң тускай трибуналы комиссияларның активчилери Хосе Мануэль Альварес биле Санчес Эрнандес оларны янзы-бүрү хуусаалда кара-бажынга хорутдаары-биле шиитткен.

Эрткен чеди хонук испан университеттериниң студентилеринге демиселдиг болгаш эрес-дидим чорукка кижизидилгениң неделязы болган. Өөредилгениң системазын демократчыдар дээш оларның демиселин полицияның ханыг дерзин чоруу сый шаап шыдаваан. Эрткен неделяда Мадридтиң муң ажыг студентилери демиселин үргүлчүлээн. Ла-Палама институтунуң бот-өөредилгелиг студентилери дөрт хүн кичээлдери шуут болбаан. Сан-Блас болгаш Эмбахадорес хоорайларның школаларында кичээлдер база болбаан.

Бо демиселдин үеэзинде школачыларга болгаш студентилерге оларның башкыларының каттыжып турары хаая эвес. Мьерестиң университединге «коммунистиг үүрүү» тургузарынга киришкен дээш Мадридтиң трибуналы башкы Хосе Мануэль Торрени ийи чылда кара-бажыңга хоруурубиле шиитткен.

(СЭТА).

КЫЙГЫРЫГ

ХАНОЙ. (СЭТА). АКШ-тың Коммунистиг партиязының делегациязы ооң Чинтине секретары Гэс Холл баштадыр аян-чорук кылып, ВДР-де чоруп турар. Делегация америк улуска кыйгырыгны үндүрген.

Вьетнам улуска удур америк дайынзырактарының кемниг үүлгедишкиннерин, ВДР-ни кадыг-дошкуну-биле бомбалап турарын, Мурнуу Вьетнамда тайбың чонну масалыы-биле өлүрүп турарын кыйгырыгда шиитпирлиг бууу шапкан. ВИА агентилел ол кыйгырыгны тараткан.

Мурнуу Вьетнамдан бүгү америк шериглерни үндүрер дээш демиселди күштелдиреринин, америк улустуң, Индий-Кыдаттың улустарының эрге-ажыктарын, бүгү кижи төрелгетеиниң эрге-ажыктарын барымдаалаш, дайынны соксадырын чедип алырының эргежок чугулазын кыйгырыгда демдеглээн.

„Ромео биле Джульетта“ дугайында

УЛАМ БОЛБААЗЫРАҢГАЙЖЫДАР

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ эне улуг, эң-не алдарлыг дээн театрлары, шылгараңгай режиссёрлары В. Шекспирниң «Ромео биле Джульеттазын» сценага тургузарының мурнунда улуг белеткелди кылып, Шекспирниң чурттап турган үезин ханы ооренин тургулаан.

Ол трагедияны тургузары ышкаш, ындыг дилим ажылды кылгаш, Тываның хөгжүмшин театрының артистери, ооң режиссура болүү «Ромео биле Джульеттаны» сценажытканы улуг чедишкин болган.

Шекспирниң трагедиязын көрүкчүге таныштырары дээрге-ле, ооң үезиниң кижилерни көөр хөөн чок, аймаксөөк ылгаар, кижилериң чараш сеткил-сагыжын будаар чорукка удур чаагай сеткилдиг кижилериң тиилелгезин көргүзери-дир. Шекспирниң чогаалдарының темалары бүгүн база-ла чидиг болуп артышаан.

Шиинде эолдек-чымчак, шүлүтлел ышкаш лирикалыг, омак-хөглүг, чараш, чаптаачыг Джульеттаның овур-хевирин аныяк артистер Дадар Барынмаа, Ирина Лопсан олар ойнаанвар. Арыг шыпчы, уяраачыг ынакшылга бердинген Джульеттаның ролюн И. Лопсан болдунуң эжиндеп шыырак ойнаан деп чүвени демдеглеже чогуур. И. Лопсан-Джульетта — эолдек чараш, сос бүгүдеш, домак бүгүдеш ооң иштики сагыш-сеткилинден бердинген, арыг чаагай ынакшылды илереткени бүзүрелдиг. Джульеттаны ол ойнап үнүп келирге, ооң дүрзү-хевири, бүгү мага-боду, эмишкеек дег хоюг ак салаларының шимчэошкини — шупту ооң Ромеога күштүг ынакшылын илередип турар. И. Лопсанның Джульеттазы сценага чааскан-даа, эштигдаа турда, ооң Ромеога ынакшаанын артистиң бүгү бодуудан, шимчэошкининден, кылажындан кижи билип ап болур. И. Лопсанның сос-домакты чугаалаары билдингир, тода, домактың аянын сеткилдиг хайныышкыны-биле чугаалап турар. Кыптыккан ынакшыл бедиинге чедип турда, ол ынакшылдан ооң олу бээринге чедир бодуп албадаптар кылдыр шак ындыг бүзүрелди И. Лопсан чедир ойнаан. Джульетта олун каар, көрүкчү кижиниң бодалынга ооң чараш овур-хевири ол-ла хевээр чуруттунуп артып каар.

ДЖУЛЬЕТТАНЫҢ ролюн театрның мергежилдиг артистериниң бирээзи Д. Барынмаа база көрүкчүлериниң сеткилинге таарымчалыг ойнап күүсеткен. Д. Барынмаа-Джульетта даштыкы хевир талазы-биле чараш, онзагай-даа, ону ниитизи-биле чедишкининг ойнаан деп болур. Ооң-биле кады бо күүселдеге хамаарыштыр чамдык чедир ажылдаттынмаан үүлдерни чугаалаар бис. Ойнаашкынны көөрге, иштики сагыш-сеткил талазы-биле арай ханы эвес байдал бар. Ромеога ооң ынакшылы сос кырында чиик болгаш шиитпир чок, дидим, туруттуг эвес кылдыр сагындырар. Артистиң базы бир чедир кылбаан үүлү — дылды чугаалаары. чегей. Д. Барынмаа-Джульетта балконга чааскаан Ромеовну сактып чугаалаттынып турар чери бар. Ында артист чүү чугаалап, чүү күзеп турарын деп чүвени кижи эки билбес. Чугаалап турган даламыр, хөйү чугаалаан тудум сөзү билдинмес — ол чүл дээрге артист хостуг эвес болуп, сүрээдеп, бодуп аажок туттунуп турары ол-дур. Шиинде Джульеттаның өлү бээрери бүзүреңчиг эвес: кандыг-даа хилинчек, мунгагдал чок, дүрген шиитпирлей тыртын алгаш, олуп каар. Бо удаада ол рольга артист эне ханы кылдыр ойнаар ужурлуг турган. Ынчангаш артист Д. Барынмаа теория талазы-биле быжыг билиглиг кижи болгай, моон мурнунда хөй шиилерге эки мергежилдиин көрүскен. Джульеттаның овур-хевирин бүгү талазы-биле моон соңгаар ам-даа хаңдыр өреним көөр боор деп идегээр бис.

Базар бир чараш овур-хевир Капулеттилериң төрел айманың толээзи Тибальт, ооң ролюнда артистер Ч. Мортай-оол биле О. Сиин-оол. Тибальтының овур-хевирин артистер кайызы-даа чидиг болгаш тывыптыр ойнаавнар. Туразы улуг, адыргак, бүгү кижилерни көөр хөөнү чок, дошкун Тибальтыны Мортай-оол биле Сиин-оол аңгы-аңгы хевирдерге уран-мергежилдиг ойнаавнар. Тибальт дээрге кол эвес, харын удурланыышкак болгаш дерзин, ёзу-чурум чок, олурукчу кижиниң овур-хевири болгай. Артистер шак ындыг кижилериң овур-хевирин шын сойгалап ойнап турарына көрүкчү бүзүрээр. Бо артистериң Шекспирниң үезин эки билири рольда тодаилерээн. Шпага-биле ойнап билири, эгин плаштарын шын ажыглаары Тибальтының овур-хевирин улам-на чидиглендирериниге деткимче болуп турар. Күүседикчилериң дурт-сыны, шын туттунары, көөр хөөн чок кижилери-биле өскээнешкек, чөңгээлиг сестер-биле чугаалажыры, арыңбажының, холдарының шимчэошкиннери — шупту-ла ролюнга дүгжүп турар. Шекспирниң үезинде Тибальт ышкаш, ындыг кижилер тургандыр деп оларның ойнаанындан кижи эки билип алыр.

Меркуционуң ролюнда — артист Л. Солун-оол. Бо артистиң дугайында макталдыг сестерен өске ойнап турган шиилерде тургускан овур-хевирлериниң хөй рецензентилер солунарга бижээн. Иштики сагыш-сеткилдиң хайныышкынныг дүвүрээзиннерин илередириниге амыдыралзыг, бүзүреңчиг ойнаар талазы-биле ол шыырак кижи. Меркуционуң овур-хевирин чараш, чаптаачыг, тывызык, баштак кижизиг кылдыр чедишкининг ойнаан. Шак ындыг ойнагай сагыш-сеткилдиг хайныышкынының үезинде өзүп олурган аныяк оолду өскээнешкек чоруктуң түннелинде олурун каарга — хомуданчыг, кудаңчыг, ол сценаны режиссёр-даа, актёрлар-даа чедишкининг ойнааннар.

Ылаңгыя Меркуцио—Л. Солун-оол кижиниң сагыш-сеткилинден үнмес, көөргенчиг хевээр артып каар. Меркуцио олун каар, көрүкчү кижи ооң өскээнин иегеп алза деп бодап олурар.

Ынчалза-даа артист Л. Солун-оолдуң моон мурнунда ойнаан шиилеринде шимчэошкиннерин катаптап турар чамдык таварылгалар бар. Артист кижи чаңчылдарын шиилерге катаптап туруп бээр болза, уран мергежилди өспейн турары ол болу бээр.

ШИИНИҢ кол маадыры — Ромеовуң ролюнда артист Х. Ширин-оол. Ролюн ол дидими-биле ойнааны улуг чедишкин. Чижээ, дүне када Джульеттаның балконунуң чанынга чедип келгеш, Джульеттаның балконда турарын хөөртен көрүп каар. Сос чокдаа болза, ол бичин болуушкунну бүзүреңчиг ойнаан. Чааскаан чугаалап турар монологтары иштики сагыш-сеткил талазы-биле аажок хайныышкынныг. Ынчалзажок Х. Ширин-оол ам-даа хөй үүлдерни чедип кылыр ужурлуг. Бир талазында, Ромеонуң овур-хевирин даштыкы хевирниң сынының талазы-биле чараш, туруштуг кылдыр четче быжыг тулар херек, сценага кылаштап турда көөрге, Ромеовуң аажы-чаның кылыктыг, туттунмас кижи кылдыр көргүскен. Чүгле ынакшылы дээш, чүгле Джульетта дээш, Ромео шулүглел ышкаш, эолдек-эвилең овур-хевирлиг апарганын артист тода көргүзер ужурлуг. Ооң-биле кады аристократ кижиниң аян-хевирин, аажы-чаның ол үеэ-ниң кижилериниге дүүштүр луушкун болбаан чүве дег көргүскен. Ужуру—шупту кижилер пат кайгай берген турар ужурлуг. Ийи аныяк кижиниң ынакшылы чүс-чүс чылдарда эптежип көрбээн төрел аймактарның аразында тайбың керээни чардырган, корушес Монтекки биле Капулеттилерни эштештиргеп таварылганы Капулетти—Тавакай эгелээр. А. Монтекки—Н. Өлзей-оол биеэги-ле, өске шиилерге ойнап турганы ышкаш, ол-ла шимчэошкиннер-биле, кандыг-даа муңгарал, өөрүшкү, хамаарылга чок кижи ышкаш көстүр.

Шиинде чамдык ниити четпестер дугайында чугаалаксап тур мен. Бир кол четпес чүве —артистериң утканы дыл-биле четче илередиксин турарыдыр. Хорадаан, далашкан азы өөрөөвде, чамдык артистериң чугаалап турары билдинмейн баргылаар. Чамдыктары аажок аяар чугаалаар, ынчангаш сөстер шала дыңнадгылаар.

Киржикчилериниң идик-хеви мун-не чүгээр таарыштынган болза-даа, чурук каасталгазы классиктиг чогаалдың стилинге четче дүүшпээн, эренгей сомнаашкыннардан бүткеп, Шекспирниң үезиниң байдалдарын ханы 'дамчытпайн турар. Ол чорук шиниң ниити ансамблин дыка үреп, ону эренгей болдуруп турар.

Шиниң очулгазын ап көөр болза, С. Пюрбю ону чедишкининг күүсеткен, харын-даа классиктиг очулга болган деп болур. Ооң-биле кады дараазында үүлүү демдеглээри чугула: «чоокта чаа Тандының «Коммунизминиң херели» колхозка шиини көргүзүп турда, көрүкчүлер: очулгалы ындыг чүве бе азы артистериң чедир чугаалавайн турары ындыг чүве бе, домактарны кижиниң билип алыры бергедир, чамдык домактар кижээ билдинмейн эрткилей бээрдир» деп чугаалап турган. Бодаарга, ындыг байдал шынаала бар. Моон соңгаар ол талазын база бодаары артык эвес боор.

«Ромео биле Джульетта», бистиң театрның репертуарынга чугаажок, доктаамал артар шиилериң бирээзи. Делегейде алдаржаан улуг шиини бо удаада тыва сценага тургускаш, республиканың көрүкчүлериниге бараалгаткан баштайгы базым—ниитизи-биле чедишкининг базым болган. Шиини тыва театрның төөгүзүнге эң шыырак кылдыган чогаадыкчы ажылдың бирээзи болдурар төлээде (тургускан режиссёру О. Сиин-оол), ук шиинде үстүнде айыткан болгаш өске-даа четпес үүлдерни оваарып, ону улам болбаазыраңгайжыдары негеттиинин турар.

К. САГДЫ.

ЧУРУКТА: «Ромео биле Джульетта» деп шиинден көргүзүг.

А. МЕЛЬНИКОВТУҢ фотозу.

ТИИЛЕКЧИЛЕРНИ ТОДАРАТКАН

ССР Эвилелиниң тургустунгандан бээр 50 чыл болур оюнга турааскаткан бот-тывынгыр уран үүлдүң көрүлдезиниң ийиги эзлчээ найысылал Кызылга эрткен. Хоорайның дээди болгаш ортумак өөредилге черлериндеп—шупту сес коллектив— сес үүс ажыг кижи аңаа кириштикен.

Хөгжүм-шин театрынга түңнел концертке эң дээре номерлерни шилээш көргүскен. Башкы училищезин, эмчи училищезин, кедээниң № 3 профтехучилищезин, № 35 профтехучилище, политехникум—бо өөредилге черлериндеп эң хөй номерлер түңнел концертке кирген. Ооң чылдагааны тодаргай. Үстүнде адаанывыс коллективтер, ылаңгыя башкы училищезин, кедээниң № 3 профтехучилищезин, эмчи училищезин көрүлдеге белеткелди эки чорудуп, көргүзер номерлериң идейлиг ужур-утказынче, күүселдениң шыкарынче сагыш салган.

Жанрлар талазы-биле алыр болза ниити ырларны башкы училищезиниң коллективи бедик деңнелге күүсеткен. Пединститут, кедээ ажыл-агый техникуму эрткен көрүлделерге эки көргүзүглериг турган болза, бо таварылгада олар кошкак ажылдаанын комиссия демдеглээн.

Күүселдениң деңнели, концертти тургускананың угланыышкыны эки болганы-биле Кызылдың башкы училищезиниң коллективи бирги черни алган. Ук коллективти бирги чергениң диплому болгаш баян-биле шаңнаан. Ийиги черни — кедээниң № 3 профтехучилищези, үшкүзүн — эмчи училищези эзлээн. Бо коллективтерге тус-туста ийиги, үшкү чергениң дипломнарын болгаш баянны, радиоланы тывыскан. Башкы училищезиниң ниити ыры болгаш ыр ансамбли бирги чергениң дипломнары-биле шаңнаткан. Концерттиң темазын эки шилип тургусканы дээш бирги чергениң дипломун пединститутка тывыскан. Көрүлдеге эң идепкейлиг киржип, бедик деңнелдиг күүселдери дээш белүк сургуулдарны мактал бижиктер болгаш өртектиг белектер-биле шаңнаан.

Бо көрүлденің четпестерин жюри комиссиязы тодараткан болгаш бо талазы-биле саналдарны уран үүл коллективтеринге дыңнаткан. Уран номчулга, ийи-чаңгыстың күүселделери, улустуң хөгжүм херекледелеринге күүселделер, шоодуглар, интермедиялар дээш өске-даа чамдык чугула жанрлар маңаа көзүлбейн барган.

Б. ДИРЧИН.

ЧУРУКТА: Политехникумнуң танцы болуу.

И. БРЕДИХИНниң фотозу.

Байырлалга белеткелдер

Бүгү-эвилелдиң В. И. Ленин аттыг пионер организациязының 50 чыл оюнга чедир эвээш үе арткан. Байырлалга белеткел чер болганда калбарган, районнуң школаларында пионериң улуг вожатыйларының дуржулга солчуушкунуг чөвүлел хуралын Каа-Хемниң комсомол райкому организастап эрттирген.

Комсомол райкомунуң бирги секретары эш М. Б. Сымчаан бодунуң чугаазында ам байырлал мурнунуң хүннеринде пионериң улуг вожатыйларының болгаш пионер организацияларының кол сорулгаларын, пионерлер болгаш школачылар ортузунга чорутса чогуур ажылдарның кол угланыышкынын тодаргайлаан.

Школаларда пионер вожатыйлары Бүгү-эвилелдиң пионержи марыжының талазы-биле чоруткан ажылдарын В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнү — апрельдиң 22-ге чедир түннеп доозар дээш, кандыг ажылдарны чорудуп турарын, апрель айның 22-ден 28-ке чедир эртер октябряттар неделязын организастыг чорударын болгаш арткан кыска үениң ниитинде чорудар бүгү ажылдарны чугаалашкан.

А. ЧЫЛБАК-ООЛ.

ШҮҮШТҮРЕР ТАБЛИЦА

Бо тираж 1972 чылдың апрель 8-те Башкир АССР-ниң Октябрь хоорайынга болган.

Моон дараазында ойнап алышкынныг РСФСР-ниң бүгү ажаалга кассаларында ойнап алышкынныг салыышкынларының мындыг счёттар номерлериниге таварышкан.

Счёттар №№	Салыышкынның ортумак түүнге ойнаштыр таварышкан ойнаашкынныг	Счёттар №№	Салыышкынның ортумак түүнге ойнаштыр таварышкан ойнаашкынныг
2	Чээрби беш	541	Үүс
44	Чээрби беш	590	Чээрби беш
117	Чээрби беш	613	Чээрби беш
155	Чээрби беш	671	Чээрби беш
188	Чээрби беш	688	Чээрби беш
235	Чээрби беш	736	Үүс
264	Ийи үүс	771	Чээрби беш
284	Чээрби беш	801	Чээрби беш
344	Бежен	852	Чээрби беш
384	Чээрби беш	882	Чээрби беш
415	Бежен	952	Чээрби беш
453	Чээрби беш	992	Чээрби беш
517	Чээрби беш		

Счёттарның саны 1000 ажып турар ажаалга кассаларында баштайгы бир муң счёттар номерлери ышкаш, тодаргайлаарга №№ 2, 1002, 2002, 3002, 155, 1155 болган ооң-даа ындай номерлер ойнаашкыныг база таварышкан.

Тираж эрттирер комиссияның даргазының оралакчызы—Октябрь хоорайының ажылчы чоннар депутаттарының күүскомунуң даргазының оралакчызы Р. МАМЛЕЕВ.

Комиссияның харысалгалыг секретары В. РАХМАНОВ.

телевидение

АПРЕЛЬ 22-ДЕ

МОСКВАДАН

12.00 —Дамчыдылгалар программазы. 12.05 — Медээлер. 12.15—Уругларга. «Чагаа», «Петя» болгаш «Кызыл бортчугеш». Мультфильмнер. 12.45 —«Музыкалыг киоск». 13.15 — «Экономика-математиктиг методтарга болгаш саналга техникизинга үндезилээш, улус ажыл-агыйын башкарарының чугула айтырыглары».

13.45— «Кирин моорлаңар!». Концерт студиязы чалап тур. 15.30— «Кежээ-даа, эртен-даа тургулаан»... Уран-чечен фильм. 16.45—Медээлер.

КЫЗЫЛДАН

17.00 — «Шолбанчыгаш». Уругларга программа. 17.15 — «Ленинни Стокгольм билир». Телефильм.

17.45— «Саян кырында кежээ». Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

18.40 — Делегей айтырыгларына хамаарышкан дамчыдылга. 19.10—Л. Спиельников —«Амыдыралдың шагы». Телепиниң баштайгы көргүзүү. 20.10—Бетховен— «Лунная соната». 20.25—«Эртем—бүгүн». Эртем-билигдиг программа. 20.55—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. ССРО — Швеция. Прагадан дамчыдылга. 23.15— «Ye». Информастыг программа. 23.45— 23.55—Часпар. 23.55—Дамчыдылгалар программазы. 00.00 —«Театр чарлалы» 01.00— «Кады ажылдажылга». Документалдыг фильм. 01.15—03.00 —Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. ЧССР—Финляндия. 2-ги, 3-кү кезээ. Прагадан дамчыдылга.

Аныяк шалыпчыларга шаңналдар

Районнуң комсомолчуларының болгаш аныяктарының ортузунда калбарган «Эң эки мергежил дээш» социалистиг чырыштың бирги кварталда түңнелин ВЛКСМ Мөңгүн-Тайга райкому үндүрген.

Мал ажылында, тудугда, бүдүрүлге черлериниде аныяктарның иштиниде бодунуң шалыпчы нэвин көргүзүп, онаашкан ажылын алган хүлээлгеин ак сеткилдиг, шүдүргу күүседип, хөй-ниитиниң ажылынга идепкейлиг киржип турарлар хөй дээрзин районнуң комсомол хуралынга демдеглээн. «Малчын» колхозтуң аныяк калбарчылары Александр Серен төрээн 315, Раиса Иргит—300, Чечекмаа Мандыычы — 260 хойларындан хураганнарын менди доруктуруп алган, «Моген-Бүрен» колхозтуң сакмаанцаги Ирина Чамый 140 хураганны ажаап доруктурар деп хүлээлгезин 200 хураганга чедирген.

Септелге-тудуг участогунуң бызаңчылары Биче-Кара Мижит-оол, Саая Хорбин, Николай Шагдыр квартал планын 120 хуу күүсеткен. Аып-чем бараанларының садыжызы аныяк кыс Тамара Буянды мурнакчы садыгжыларның одуруунда кирген. Комсомолчу Дарья Делбин «Малчын» колхозта човаачылап ажылдан, планын бирги кварталда 110 хуу чедирген. Харылзаа, эмчи болгаш өске-даа албан-организация черлериниде мурнакчы аныяктарның саны чыл келген тудум өзүп турар.

Боттарының онаашкан ажылынга эң эки көргүзүглери чедип алган аныяктарга ВЛКСМ райкомунуң шиктирии ёзугаар «Эң эки мергежилди дээш» аттарны, вымпелдерни, өртектиг белектерни тывыскан.

Эки түңнелдер-биле чергелештир «Эң эки мергежил дээш» чаршыты чамдык комсомол организациялары четпес организастаныр, ооң дээштинде, калбак пептерелдиг болурун чедип албайн турарын хуралга демдеглээн. Аңаа бирги эолчегде «Моген-Бүрен» колхозта комсомол организациязы (секретары Иван Кеже) хамааржыр.

Районнуң комсомол хуралы аныяктар ортузунга шалыпчы күш-ажылды, мергежилди, чогаадыкчы чоруктуг улам калбартыр хемчеглерни дугурушкан.

Д. КУУЛАР.

ЭШ ХУУЗУНУҢ УЖУРАЖЫЛГАЛАРЫ

Улуг-Хем районнуң Кок-Чыраанның спортчулары Хайыракан суурга бокс, хол бөмбүү, баскетбол болгаш стол теннизинге эш-хуузунуң ужуражылгазын эртттирип чораанар.

Болуп арткан марыылдааның шупту хевирлериниге Кок-Чыраанның спортчулары эки белеткевгенин көргүзүп, команда талазы-биле бирги черни алган. Спорттуң ийзы-бүрү хевирлериниге мындыг ужуражылгалар районнуң колхоз, совхозтарының аразында дыштанып хүннеринде үргүлчү боор эртип турар.

Ю. КАРБУ.

ХҮРЕШ

Шагаан-Арыг хоорайга районнуң спортчулары чыгып келген. Аңаа тыва хүрештиг хөгжүлдезиниң дугайында беседаны хоочун моге болгаш дуржулгалыг тренер Сүүр-оол Хүргүлекович Ондар кылган.

Аныяк моғелер, школачылар хоочун мөгениң канчаар хүрежин, кандыг-кандыг аргаларны ажыглап чораанын сонуургаан. Дараазында районнуң күш-культура болгаш спорт комитетинин даргазы Бичеоол Моңгул-оол ГТО-нуң чаа комплекизин дужаарының белеткелиге хамаарыштыр чүве чугаалап, сорулгаларны айыткан.

Түңнелинде 32 мөгениң хүрежи болган. Республиканың сураглыг мөгеан В. Базыр-Тараа шүүлгеп, Жданов аттыг совхозтуң механизатору С. Доржукай ужуурлешкен.

С. САНДЮ.

агаар

Бүгүн республикага булуттаар, чамдык черлерге биче чаар. Барыын угланыышкынныг хаттың дүргени секундада 7-12 метр, чамдык үелерде 12-18 метр чедир күштелир. Агаарның температуразы даглыг черлерге 2-7, өскелерниге 10-15 градус чылыг болур.

Кызылга булуттаар, чагбас. Хаттың дүргени секундада 7-12 метр чедер. Агаарның температуразы 11-13 градус чылыыр.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ

Тываның «Сельхозтехника» каттыжыышкынының өөренилге курузунуң комбинады тракторлар болгаш комбайннар септээр талазы-биле слесарьларын дөрт ай хуусалыг курузунга өөреникчилер чыып турар.

Хүлээп алдынган өөреникчилерни айда 36 рубль степендия-биле хандырар. Курсту доосканнар Кызылдың районнар аразының «Сельхозтехника» каттыжыышкынынга ажылдаар.

Курска киреринге күзээннер дараазында адреске келир: Кызыл хоорай, Комсомольская кудумчузунуң № 79 бажында кадрлар килдизинге азы телефону 41-74.

ӨӨРЕДИЛГЕ КУРУЗУНУҢ КОМБИНАДЫНЫҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

КЫЗЫЛДЫҢ КООПЕРАТИВ ПРОФЕССИОНАЛ-ТЕХНИКТИГ УЧИЛИЩЕЗИНГЕ ӨӨРЕНИҢЕР

Кызылдың кооператив профессионал-техниктиг училищезин 1972—1973 өөредилге чылында дараазында салбырларга сургуулдар хүлээп алырын чарлап тур:

Кулинар, хлеб быжырарының болгаш садыг салбырларынга — садыгжылар 1 чыл, поварлар 2 чыл, хлеб быжырыкчылары 1 чыл өөренир.

Училищени доосканнарга садыгжы, IV разрядтың поварконд ятери болгаш хлеб быжырыкчызы деп мергежил атты тыпсыр.

Училищеге өөренирлер киреринин шылгалдазын тутпас, ортумак билиг дугайында аттестат болгаш сес чыл школазын дооскан дугайында шынзыдылга негеттинер. Училищеге кирип турардар-биле беседа эрттирер.

Садыг салбырынга быжкан билигниң аттестаттыг азы практиктиг ажыл стажтыларны хүлээп алыр.

УЧИЛИЩЕГЕ КИРЕРЛЕР ДАРААЗЫНДА ДОКУМЕНТИЛЕРНИ КИИРЕР:

Директорнуң адынга билдириишкин. Райпо, сельпо, рабкооп баштаар черлериниң шылгалгалары.

Билишиниң дугайында документ (боду-биле).

Автобиография.

Практиктиг ажыл стажының дугайында шынзылга азы куш-ажыл дептери.

Соолгу ажылдап турган черинден характеристика.

Паспорт болгаш шериг билет.

Үш фото-чурук (хемчээли 3×4 см.).

Кадының дугайында эмчи шынзылгазы.

Училищеге хүлээп алганнарга ай саванда 26 рубльдиг стипендиязын бээр. Чурттала шолу хереглээрлерни ниити чурттала шолу-биле хандырар. Тыва сургуулдарны күрүне хандырылгазынга хүлээп алыр.

Билдириишкиннерни 1972 чылдың август 1-ге чедир хүлээп алыр. Июль бештен август 10-га чедир беседа эрттирер.

Училищениң адреси: Кызыл хоорай, Щетинкин-Кравченко кудумчузу 41, телефоннары 55—07 болгаш 36—54.

ДИРЕКЦИЯ.

ЧАЗАЛГА

№ 94 «Шыпнын» ийги арынында «Идепкейни белдер, аргаларны тывар» деп үүлдүң дөртү колонказының адаандан өру 19-ку одургуну «...Ылаңгыя Бии-Хемде хереженнер чөвүлелдериниң хөй нуруузу...» деп номчуур.

Редакторнуң оралакчызы Б. Н. КАРАШПАЙ.

КИНО

АПРЕЛЬ 22-ДЕ

«НАНЫРАЛ»: «Россияның чуразы». 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.10, 19.05, 21 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Тиз меридиан» 15, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Рустам дугайында тоожу» (1-ги, 2-ги кезектер) 15, 17.50, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Аңнаашкын дугайында рассказтар». 9.30, «Таарымчаның джентльменнери» 11.30, 13.30, 15.30, 17.20, 19.30, 21.20 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ:

Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ. Редакторнуң 21-63, редакторнуң оралакчыларының 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал килдизинин 37-13, культура килдизинин 23-54, кедээ ажылагый килдизинин 21-47, улетпүр килдизинин 22-64, чагаа килдизинин 41-27, информация база совет гургузуг килдизинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларнын 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче болгаар.

Солун неделяда 6 катап үнер

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүдүлиниң чанында Тываның ном үндүрер чериниң республика типографиязы (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу 1). ТС—00524.